

Voorjaarsrapportage 2026

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Programma's.....	7
Programma-overstijgende informatie	67
Bijlage 1: Begrotingswijziging per programma/productgroep	70
Bijlage 2: Single Information Single Audit (SISA)	72
Bijlage 3: Verwachte financiële afwijkingen kredieten.....	73

Inleiding

Hoofdpijnen

Voor u ligt de Voorjaarsrapportage 2026. In deze rapportage informeren wij u tot en met medio april van het huidige jaar. In de rapportage besteden wij aandacht aan de voortgang van de doelstellingen die u als Raad heeft vastgelegd in de Programmabegroting 2026 en besteden wij aandacht aan de andere onderwerpen zoals de financiële afwijkingen en de grote projecten. Hieronder informeren wij u over de belangrijkste ontwikkelingen binnen de programma's. In het vervolg van deze rapportage informeren wij u uitgebreider over deze en andere ontwikkelingen.

In de huidige tijd hebben we te maken met veel onzekerheden en uitdagingen. Voor gemeenten specifiek speelt de hoogte van de algemene uitkering een belangrijke rol. Enkele dossiers zijn nog niet verwerkt in de algemene uitkering, zoals de budgetten voor jeugd en het afschaffen van de specifieke uitkeringen en de daarbij aangekondigde efficiencykorting.

Deze openstaande punten zullen effect hebben op de hoogte van de algemene uitkering en dus een effect hebben op het verslagjaar 2026 en de eindejaarsprognose. De financiële effecten van het Coalitieakkoord 2026-2030 Aan de slag, Bouwen aan een beter Nederland, dat een vooruitblik geeft op de belangrijkste plannen voor de komende kabinetsperiode zijn lastig in te schatten: de meicirculaire Gemeentefonds 2026 zal hier uitsluitsel over moeten geven. Zodra hierover meer duidelijkheid is informeren wij u hierover.

Programma 1. Bestuur en organisatie

De afgelopen periode is de visie op brede welvaart verder toegepast op lopende opgaven, zoals wonen, zorg en energie. Dit jaar bouwen we hierop voort door koers en keuzes verder aan te scherpen, samenwerkingsverbanden te versterken en gericht te sturen op effecten. We blijven daarbij inzetten op een gemeente die meebeweegt met wat inwoners nodig hebben, en die klaar is voor de uitdagingen van morgen. Door gebruik te maken van Wikselwurk bij het opstellen van beleid, projecten etc., gaan wij in gesprek met de inwoners. Vanuit Openbare Orde en Veiligheid wordt er samengewerkt met politie, brandweer, OM, GGZ, maatschappelijk werk, GGD, woningcorporaties en Veilig Thuis.

Programma 2. Ruimte

Heerenveen-West

De dorpen Oudehaske, Nijehaske, Rottum en wijk De Greiden zijn actief bij het proces en het opstellen van de gebiedsvisie betrokken. De periode tot aan de zomer van 2026 wordt gebruikt voor het inrichten van een gezamenlijke projectorganisatie en het selecteren van een extern bureau voor het begeleiden en opstellen van de gebiedsvisie. Het ontwikkelen van de gebiedsvisie start direct na de zomer van 2026. Ondertussen werken we samen met de omliggende dorpen aan het opstellen van een impactanalyse die wij als input gaan gebruiken voor de gebiedsvisie Heerenveen-West en de omgevingsvisie van De Fryske Marren.

Programma 3. Economie

Netcongestie neemt nog steeds toe en heeft impact op bedrijfsvestigingen

Het elektriciteitsnet moet worden uitgebreid vanwege netcongestie. Op dit moment zijn er in De Fryske Marren 96 bedrijven met een aanvraag voor (uitbreiding van) een aansluiting, waarvan 56 voor levering en 53 voor teruglevering. Nieuwe bedrijven komen bij Liander op de wachtlijst, omdat op dit moment geen capaciteit beschikbaar is op het net.

Op dit moment hebben netbeheerders alleen wachtlijsten voor grootverbruikers. Kleinverbruikers hebben op een aantal plekken al te maken met langere wachttijden, maar kregen nog wel transportcapaciteit toegewezen. Kleinverbruikers kwamen daardoor eerder nog niet op een wachtlijst.

Vanaf 1 juli 2026 gaat deze werkwijze veranderen volgens de regels van de ACM. Vanaf die datum komen kleinverbruikers die niet onder het prioriteringskader vallen samen met grootverbruikers op een wachtlijst in gebieden waar al congestie is.

Programma 4. Leefbaarheid en onderwijs

Samenwerkingsverbanden

De samenwerking met schoolbesturen verloopt goed. De samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs hebben in het eerste kwartaal van 2026 hun ondersteuningsplannen voor de komende vier jaar ingediend en afgestemd met de gemeente. Er is een duidelijke beweging zichtbaar richting een schoolmodel waarin kennis en ondersteuning zoveel mogelijk binnen de school worden georganiseerd. Dit draagt bij aan de ontwikkeling naar inclusiever onderwijs, waarbij leerlingen vaker binnen de schoolcontext kunnen blijven. Op lokaal, regionaal en provinciaal niveau blijven we onderzoeken welke preventieve initiatieven effectief ingezet kunnen worden. Een concreet voorbeeld is de inzet van jeugdhulp op een aantal scholen voor speciaal basisonderwijs in Sneek, in samenwerking met de gemeente Súdwest-Fryslân.

Programma 5. Sociaal domein

Jeugdwet

De onzekerheid over de inhoudelijke landelijke koers van de Jeugdwet is in 2026 deels weggenomen, maar financieel is er nog onduidelijkheid. De gesprekken tussen het Kabinet en de VNG hebben geleid tot concrete wetstrajecten. De focus ligt met de vraag ‘wat is nog jeugdhulp en wat is opvoedondersteuning?’ op normering van het aanbod door het versterken van de sociale en pedagogische basis, het wettelijk verankeren van de regionale samenwerking, maar ook op financiële beheersbaarheid.

Regiovisie Jeugd

Eind januari 2026 zijn de Friese gemeenten en Sociaal Domein Fryslân (SDF) gestart met een verfijning en operationalisering van de uitgangspunten uit de Regiovisie tot de leidende principes voor de inkoop. De nieuwe inkoopstrategie Specialistische Jeugdhulp en Wonen zal op 1 januari 2028 ingaan. Het belangrijkste uitgangspunt is dat hulp aan kinderen en jongeren zo veel mogelijk in hun eigen vertrouwde omgeving moet plaatsvinden. Dit betekent dat gemeenten in de toekomst meer hulp lokaal gaan organiseren in plaats van dit gezamenlijk in de regio in te kopen. Voor specialistische jeugdhulp blijft de regionale inkoop bestaan.

Hervormingsagenda Jeugd

De landelijke Hervormingsagenda Jeugd stelt dat het jeugdstelsel alleen houdbaar blijft als we de instroom in de specialistische hulp beperken. Daartoe is extra inzet op de sociale en pedagogische basis en het sociaal wijkteam een randvoorwaarde. In De Fryske Marren geven we hier invulling aan door onder andere het bieden van collectieve jeugdhulp, de inzet van de ondersteuner Jeugd bij huisartsen, Kansrijke Start en het jongerenwerk.

Wmo

Inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo

In de Voorjaarsnota 2026 heeft het kabinet recentelijk besloten de invoering van deze eigen bijdrage uit te stellen naar 1 januari 2028. Deze maatregel zou een positief effect hebben op de volumegroeibeheersing van de huishoudelijke ondersteuning. In 2026 en 2027 kijken we daarom naar andere maatregelen en afspraken met zorgaanbieders om de druk op deze voorziening te blijven beheersen.

Toekomst huishoudelijke ondersteuning

In het coalitieakkoord van de huidige kabinetscoalitie is het voornemen opgenomen om per 1 januari 2029 de hulp bij het huishouden uit de Wmo te halen. De uitwerking van dit rijksbeleid moet de komende jaren nog plaatsvinden en vormt een belangrijk aandachtspunt voor gemeenten.

Prognose rekeningsaldo 2026

Bedragen € 1.000

Omschrijving	Prognose 2026	v/n
Saldo Programmabegroting incl amendementen 2026	174	v
Effect septembercirculaire 2025	40	v
Tussentijds raadsbesluit (Aankoop grond Sluisweg)	-24	n
Effect decembercirculaire 2025	88	v
Startsaldo 2026	278	v
		v
Reeds genomen raadsbesluiten	278	v
Afwijkingen Voorjaarsrapportage 2026		
Programma 1 – Bestuur en organisatie	-	v
Programma 2 – Ruimte	-873	n
Programma 3 – Economie	-46	n
Programma 4 – Leefbaarheid en onderwijs	-93	n
Programma 5 - Sociaal domein	-4.597	n
Algemene dekkingsmiddelen	-290	n
Afwijkingen Voorjaarsrapportage 2026	-5.899	n
Prognose rekeningresultaat 2026	-5.621	n

Deze rapportage laat een prognose rekeningresultaat 2026 zien van € 5,6 miljoen negatief. Ten opzichte van de laatst gepresenteerde verwachte saldo van € 278.000 positief, is dit een afwijking van € 5,9 miljoen. In deze rapportage verwerken we reeds genomen raadsbesluiten en wordt aan u voorgesteld om afwijkingen op investeringskredieten te autoriseren.

Voor een toelichting op deze afwijkingen verwijzen wij u naar het genoemde programma. In Bijlage 1 hebben we een begrotingswijziging per productgroep opgenomen van deze posten. In Bijlage 2 wordt een begrotingswijziging gepresenteerd waarin per specifieke uitkering vanuit het rijk wordt voorgesteld de inkomsten en uitgaven (budgetneutraal) te laten autoriseren. In Bijlage 3 hebben we een overzicht opgenomen van de afwijkingen op de kredieten (waarvan het voorgestelde besluit is deze te autoriseren). Deze afwijkingen op de kredieten hebben geen invloed op het rekeningresultaat van 2026.

Leeswijzer

Conform artikel 7 van de geldende financiële verordening betreft dit een rapportage over het eerste kwartaal van het lopend boekjaar met een vooruitblik richting het einde van het jaar. Dit doen wij aan de hand van de in de programmabegroting opgenomen doelstellingen per programma. Wij rapporteren op de hoofdlijnen en afwijkingen. Per productgroep lichten wij afwijkingen groter dan € 100.000 toe. Bij investeringen lichten wij afwijkingen groter dan 10% van het toegekende investeringskrediet met een minimum van € 50.000 toe. Evenals voorgaande jaren nemen we alleen de beïnvloedbare kosten mee in de rapportage. Structurele afwijkingen nemen we mee in de afwegingen van de aanmeldingen bij Perspectiefnota en/of begroting.

U vindt in hoofdstuk 2 de programmaverantwoording. de opbouw binnen de programma's volgt de begroting 2026 en is als volgt:

- a. Hoofddoelstelling programma (missie)
- b. Subdoelstellingen
 - 1. Uitvoering beleid t.o.v. doelstelling
 - 2. Afwijkingen begroting (> € 100.000)
 - 3. Afwijkingen investeringskredieten (>10% met een minimum van € 50.000)
 - 4. Projecten vanaf € 1 miljoen.
- c. Tabel geprognoseerde afwijkingen op begroting per productgroep
- d. Tabel geprognoseerde afwijkingen op investeringen

Daarna rapporteren wij in hoofdstuk 3 over programma overstijgende onderwerpen. In dit hoofdstuk komen de algemene dekkingsmiddelen en enkele bedrijfsvoeringsaspecten aan bod.

Programma's

Programma 1. Bestuur en organisatie

Hoofddoelstelling:

Besturen kun je niet alleen; hiervoor is verbinding nodig tussen de gemeenschap, de gemeenteraad, het college en de gemeentelijke organisatie. Een goede samenwerking staat hierbij voorop en is belangrijk bij de uitvoering van onze taken. We wonen en werken in een gemeente met veel mogelijkheden. Waar je volop de ruimte hebt en krijgt; om te ondernemen, te wonen en om je te vermaken. We hebben oog voor de mensen om ons heen en vinden dat iedereen mee moet kunnen doen. Met als doel om De Fryske Marren samen nog kleurrijker, nofliker en actiever te maken.

De afgelopen periode is de visie op brede welvaart verder toegepast op lopende opgaven, zoals wonen, zorg en energie. Dit jaar bouwen we hierop voort door koers en keuzes verder aan te scherpen, samenwerkingsverbanden te versterken en gericht te sturen op effecten. We blijven daarbij inzetten op een gemeente die meebeweegt met wat inwoners nodig hebben, en die klaar is voor de uitdagingen van morgen. Door gebruik te maken van Wikselwurk bij het opstellen van beleid, projecten etc., gaan wij in gesprek met de inwoners. Vanuit Openbare Orde en Veiligheid wordt er samengewerkt met politie, GGZ, maatschappelijk werk, GGD, woningcorporaties en Veilig Thuis.

1.1 Bestuur

Doelstelling:

De meerjarenvisie 'Brede welvaart voor De Fryske Marren, visie tot voorbij 2030' geeft kleuring aan het te ontwikkelen beleid voor de toekomst.

In de afgelopen periode is de toepassing van het gedachtegoed op meerdere beleidsterreinen versterkt. Hiermee groeit de verankering van brede welvaart in ons beleid, als leidraad voor het realiseren van maatschappelijke opgaven en het concretiseren van onze toekomstvisie. Er wordt ingezet op het verder verdiepen en toepassen van brede welvaart binnen lopende programma's en beleidsontwikkelingen. We verkennen daarbij hoe brede welvaart structureel onderdeel kan worden van monitoring en sturing. Binnen het Sociaal Domein wordt er gewerkt aan de beleidskaders en het opstellen van indicatoren voor de monitoring.

Doelstelling:

Er is behoefte aan een andere wijze van samenwerking tussen de verschillende gremia. In die doorontwikkeling willen we stappen blijven zetten.

Voor realisatie van deze doelstelling is een transparante en open communicatie een belangrijke voorwaarde. In diverse overlegstructuren is permanent aandacht voor de onderlinge samenwerking tussen raad, college en organisatie.

Doelstelling:

We vinden een goede samenwerking met onze inwoners en ondernemers belangrijk en willen geen belangrijke besluiten nemen, zonder te weten hoe onze inwoners hierover denken.

In de eerste maanden van 2026 is gewerkt aan de verdere doorontwikkeling van Wikselwurk, op basis van de evaluatie uit 2025. De focus ligt daarbij op het versterken van de kwaliteit van participatie en het beter ondersteunen van medewerkers. Behoeften en knelpunten zijn geïnventariseerd en vertaald naar concrete acties, zoals het verbeteren van de toolbox, het actualiseren van ondersteuningsinstrumenten en het versterken van kennis en vaardigheden binnen de organisatie. Daarnaast is gestart met het verkennen van digitale participatiemiddelen en het verbeteren van de toegankelijkheid van informatie voor inwoners. Deze inzet wordt in 2026 voortgezet en verder uitgebouwd, onder andere door het structureel monitoren en evalueren van participatietrajecten en het beter bereiken van diverse doelgroepen, waaronder jongeren.

Doelstelling:

Jongeren meer betrekken bij gemeentelijke thema's om hun bewustwording op het functioneren van ons bestuur te vergroten.

In de eerste maanden van 2026 is gewerkt aan de verdere uitwerking van het uitvoeringsplan voor jongerenparticipatie. Hierbij wordt ingezet op een aanpak die aansluit bij de leefwereld van jongeren en gericht is op het verkleinen van de afstand tussen jongeren en de lokale politiek. De afstemming met betrokken partners, waaronder de raad werkgroep jeugd, maakt onderdeel uit van dit lopende traject. In 2026 wordt jongerenparticipatie verder concreet vormgegeven, waarbij de inzet zich richt op het organiseren van participatiemomenten, zoals de Tienskipdag, het betrekken van scholen en het starten van pilots waarin jongeren meedenken over beleidsthema's die hen direct raken.

Doelstelling:

Een slagvaardige organisatie; de focus ligt op verbinding en samenwerking en we zetten in op kwaliteitsverbetering.

Organisatieontwikkeling

In het kader van de organisatieontwikkeling is de directie sinds 2025 aan de slag met de doorontwikkeling van de bedrijfsvoering. In deze doorontwikkeling zijn verschillende leidende principes vastgesteld, denk hierbij aan werken conform de bedoeling en het organiseren van passende span of control. Ook wordt gewerkt aan veranderopgaven binnen de bedrijfsvoering, bijvoorbeeld op het gebied van ICT.

Rekenkamer

Het rapport van de rekenkamer 'beheer en onderhoud van kapitaalgoederen specifiek civiele kunstwerken' is afgerond en zal voor het a.s. zomerreces, voor verdere behandeling, worden aangeboden aan de raad. De rekenkamer zal binnenkort de eindresultaten van het DoeMee onderzoek 2025 'onderbesteding' aanbieden voor bestuurlijk wederhoor. De raad wordt voorafgaand aan bespreking in de raad, nog uitgebreid door middel van een Rekenkamerbrief hierover geïnformeerd. Nieuwe onderzoeken die eind 2025 opgestart zijn betreffen inburgering en de kwaliteit van dienstverlening (dienstverlening aan de balies burgerzaken, de receptie en binnen ons telefonieteam). Daarnaast wordt in 2026 deelgenomen aan het DoeMee-onderzoek aanpak van zorgfraude binnen de Wmo en Jeugdwet.

Doelstelling:

Zicht houden op de uitvoering van bij verbonden partijen ondergebrachte gemeentelijke taken door implementatie van de Nota verbonden partijen 2022 'In gezamenlijkheid sturing geven aan samenwerken'.

In de eerste maanden van 2026 is er verder uitvoering gegeven aan de nota verbonden partijen gemeente De Fryske Marren 2022-2026 en zijn we gestart met het actualiseren van de nota verbonden partijen 2026-2030.

1.2 Dienstverlening en communicatie

Doelstelling:

Doorontwikkeling van onze dienstverlening in lijn met de dienstverleningsvisie 2022-2026 'Tsjinstferliening, ús nammekaartsje'.

Dienstverlening

In 2025 hebben we 77% van alle aanvragen digitaal ontvangen en de doelstelling om 80% van alle aanvragen digitaal te ontvangen bijna gehaald. We moeten nog verdere stappen (systeemtechnische wijzigingen) zetten om deze aanvragen ook volledig digitaal af te handelen.

We zijn volop bezig met het zetten van stappen om zaak- en procesgericht werken verder door te ontwikkelen. De komende periode gaan we gefaseerd, aan de slag om deze professionaliseringslag daadwerkelijk te maken.

Ook voor MijnDeFryskeMarren (digitaal klantportaal) zijn de voorbereidingen vergevorderd en worden er voor het zomerreces de nodige zaken via MijnDeFryskeMarren ontsloten. Zodat inwoners, voor deze zaaktypen, de status van hun aanvraag online kunnen inzien én zo nodig informatie kunnen aanvullen.

Voor- of direct na het zomerreces verwachten we uitkomsten van de Burgerpeiling 2026. Daarnaast verwachten we in dezelfde periode de uitkomsten van het Rekenkamer onderzoek naar niet digitale dienstverlening (dienstverlening aan de balies burgerzaken, de receptie en binnen ons telefonieteam). De nog uit te voeren klantreizen gaan ons inzicht geven in hoe inwoners deze dienstverlening hebben ervaren.

Communicatie

Aan de hand van onze communicatiestrategie 'Us gesicht' en bijbehorend uitvoeringsplan werken we continu aan een zichtbare, menselijke en herkenbare informatievoorziening voor onze inwoners op onze online en offline kanalen. We vinden het belangrijk dat onze informatie niet alleen makkelijk vindbaar en toegankelijk is, maar ook inhoudelijk en visueel van hoog niveau is.

Doelstelling:

Wy sille in nij ambisjeus en aktyf Frysk taalbelied ûntwikkelje, dat ek ympakt hat bûten de gemeentlike organisaasje sels.

Nei it fêststellen fan it Fryske taalbelied yn maart 2025 leit de fokus no op de útfiering fan it dêrút fuortkommende utfieringsprogramma. Yn dizze perioade wurdt aktyf wurke oan it realisearjen fan de opstelde doelen, mei as ynset in ambisjeuze en aktive tapassing fan it Frysk, sawol binnen de gemeentlike organisaasje as dêr bûten. Mei de oanstelling fan de beliedsmeiwurker Frysk wurdt der op it doel rjochte en struktureler wurke oan de útfiering fan it belied.

1.3 Openbare orde en veiligheid

Doelstelling:

We willen de lokale veiligheid in onze gemeente tenminste op hetzelfde niveau houden of verbeteren.

OOV

Het Integraal veiligheidsplan 2024-2027 geeft de prioriteiten en ambities aan voor de gemeente op het gebied van openbare orde en veiligheid.

De laatste jaren zien we een sterke verschuiving van “klassieke criminaliteit en overlast” naar nieuwere en complexere vormen van criminaliteit en overlast. Deze nieuwere vormen zijn meer verborgen en kunnen ontwrichtende gevolgen met zich meebrengen. Dit vereist een nieuwe en specifieke aanpak, waaronder het optimaliseren van intern beleid zoals bijvoorbeeld het Bibob-beleid.

In kwartaal één van 2026 zijn in het kader van de speerpunten uit het Integraal veiligheidsplan de volgende resultaten te boeken:

- Bestrijding van ondermijning

We werpen drempels op tegen ondermijning en hebben in samenwerking met de provincie onderzoek laten uitvoeren naar het Bibob beleid. Ook zijn we in samenwerking met politie en toezichthouders gestart met controle- en bewustwordingsacties voor ondermijning op het water. Dit resulteerde in een actiedag, waarbij een buitenboordmotor en een sloep in beslag zijn genomen. Daarnaast is er in het eerste kwartaal van 2026 een drugsclub ontdekt in Oudehaske. In samenwerking met interne en externe partijen werken we samen om de situatie snel en veilig af te handelen.

- Bewustwording van digitale criminaliteit

We bereiden ons voor op cyberincidenten en crises. Vanuit het programma Weerbaarheid en veerkracht zijn we gestart met het uitvoeren van onderzoek naar onze bedrijfscontinuïteit bij cyberincidenten en crises en onderzoeken we hoe deze geoptimaliseerd kan worden. Daarnaast doen we ook dit jaar weer mee met de campagne Echt Niet Vandaag, dat plaatsvindt in de Week van de Veiligheid.

- Zorg en veiligheid verbinden

We proberen sociale problematieken te voorkomen en duurzaam op te lossen. Samen met onze zorg ketenpartners werken we de planvorming uit om het model Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE) te implementeren. De AVE helpt inwoners en professionals om problemen eerder te zien en sneller hulp te regelen. Zo wordt voorkomen dat een situatie escaleert tot huiselijk geweld, grote overlast of andere onveilige situaties. Binnen de AVE werken gemeente, politie, GGZ, maatschappelijk werk, GGD, woningcorporaties en Veilig Thuis nauw met elkaar samen. Ook geeft de aanpak houvast bij het eventueel opschalen.

Naast de drie speerpunten uit het Integraal veiligheidsplan 2024-2027 zijn we ook in het kader van het programma Weerbaarheid en veerkracht bezig met optimalisatie van de crisisorganisatie.

Informatieveiligheid

De digitalisering van gemeentelijke processen zet onverminderd door. Daarmee groeit zowel onze afhankelijkheid van digitale systemen als de complexiteit van de eisen die daaraan worden gesteld. Wij volgen deze ontwikkelingen nauwlettend.

In de eerste maanden van 2026 zijn de volgende resultaten geboekt:

- BIO-actieplan: Er is een start gemaakt met de uitvoering van het nieuwe actieplan op basis van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid 2.0 (BIO2.0).
- Wetgeving: De eerste stappen voor de implementatie van de nieuwe Cyberbeveiligingswet (Cbw) zijn gezet.

Verantwoording:

- De formele Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA)-verantwoording over 2025 is succesvol afgerond, terwijl het traject voor 2026 inmiddels is opgestart.

De komende maanden richten wij ons op het verder versterken van de technische beveiliging en het structureel borgen van de getroffen maatregelen. In onze aanpak zoeken we continu naar een gezonde balans tussen uitvoerbaarheid, betaalbaarheid en gedegen risicomanagement.

Algemeen

Huisvesting

De raad is de afgelopen periode regelmatig geïnformeerd via de raadsnieuwsbrief. In het raadsmemo van 19 december 2025 hebben we u geïnformeerd over de financiële consequenties van de huisvesting. Deze zijn meegenomen in de voorjaarsrapportage 2026. Inmiddels zit al het kantoorpersoneel onder één dak en is de nieuwe raadszaal eind maart in gebruik genomen. Ook de nieuwe toegangshal wordt inmiddels volop gebruikt. De aanbouw/uitbreiding wordt eind april opgeleverd. Na de zomervakantie wordt het gebouw op een feestelijke manier geopend voor inwoners en onze medewerkers.

Financiële afwijkingen

Geen afwijkingen.

Afwijkingen op kredieten

Geen afwijkingen.

Programma 2. Ruimte

Hoofddoelstelling:

De Fryske Marren kent een grote diversiteit aan landschappen. Van grote open ruimten met de meren tot de beslotenheid van de bossen. Bij plannen vormen de landschappelijke waarden de basis. Daarbij vormen de drie opgaven van de omgevingsvisie de basis:

1. gezond en vitaal platteland
 2. goed wonen en leven voor iedereen in het bebouwd gebied
 3. naar duurzame energie en mobiliteit in een toekomstbestendige economie.
- Ontwikkelingen moeten mogelijk blijven, maar in balans met de ecologische en landschappelijke kwaliteit.

Waterfront Lemmer

Het Lemmer Waterfront – het gebied direct ten zuiden van de historische kern, aan het IJsselmeer – is momenteel voornamelijk in gebruik voor bedrijvigheid. Door de centrale ligging en de directe verbinding met het water biedt het gebied grote potentie voor herontwikkeling.

Op 17 juli 2024 heeft de raad besloten om het voorkeursrecht op de gronden van het Waterfront vast te leggen. Dit is de eerste stap in de transformatie naar een gemengd gebied, met ruimte voor:

- Wonen (diverse typen, passend bij de omgeving)
- Toeristisch-recreatieve functies (bijv. horeca, watersportvoorzieningen)
- Maatschappelijke voorzieningen (bijv. cultuur, ontmoetingsplekken)
- Werken (moderne bedrijvigheid die past bij de nieuwe functies)

In Q1 2025 heeft het college de projectopdracht verstrekt voor het verder onderzoeken van de transformatie. Hierbij is verzocht eerst een aantal voorwaarden te onderzoeken, waarna er een go/no go besluit genomen kon worden. Dit onderzoek is Q4 2025 afgerond en heeft geleid tot een go. Er zijn op voorhand geen blokkades.

Planning en procedurele stappen

1. Q2 2026: Wij nemen een besluit over het plan van aanpak. Vervolgens informeren we de raad over de gekozen aanpak.
2. Uiterlijk juli 2027: Vaststelling gebiedsprogramma. Hiermee kan ook het voorkeursrecht worden verlengd. In het programma maken we de ambities en de randvoorwaarden voor herontwikkeling voor de lange termijn concreet.

Heerenveen-West

In december 2025 hebben beide raden het Plan van Aanpak en het Participatieplan voor Heerenveen-West vastgesteld. Deze gaan onder meer over het opstellen van een gebiedsvisie, voorbereiding grenscorrectie en opstellen samenwerkingsovereenkomst. De dorpen Oudehaske, Nijehaske, Rottum en wijk De Greiden zijn actief bij het proces en het opstellen van de gebiedsvisie betrokken. De periode tot aan de zomer van 2026 wordt gebruikt voor het inrichten van een gezamenlijke projectorganisatie en het selecteren van een extern bureau voor het begeleiden en opstellen van de gebiedsvisie. Het ontwikkelen van de gebiedsvisie start direct na de zomer van 2026. Ondertussen werken we samen met de omliggende dorpen aan het opstellen van een impactanalyse die wij als input gaan gebruiken voor de gebiedsvisie Heerenveen-West en de omgevingsvisie van De Fryske Marren.

Afronding AZC Balk en onderzoek kleinschalige asielopvang (Plan van Aanpak)

Wij zorgen voor een gestructureerde afronding van de opvang op AZC Balk per 1 oktober 2026, in overeenstemming met de vergunning en afspraken met het COA, met heldere communicatie richting omwonenden en betrokkenen. Na afronding van de opvang per 1 oktober, wordt gestart met de ontmanteling die een half jaar zal duren.

Het onderzoek naar toekomstige kleinschalige asielopvang vindt plaats in lijn met de motie die de gemeenteraad hierover heeft aangenomen.

Warmtetransitie

Net als in de eerste maanden van 2026, richten we ons ook de komende kwartalen op het realiseren van zichtbare voortgang in de 'gouden projecten' van Balk, Terherne en Joure en het versterken van lokale initiatieven:

- Besluitvorming over de haalbaarheid van het project Terherne op basis van het NIRAS-rapport.
- Verdere uitwerking en uitvoering van de projectopdrachten, waaronder warmtenetten, warmtebedrijven, financiële participatie, warmtekavels en vergunningentrajecten.
- Doorontwikkeling van het initiatief in Joure richting een realiseerbaar project met duidelijke fasering.
- Verdere stimulering en ondersteuning van lokale collectieve initiatieven, inclusief het opstellen van kaders en passende ondersteuningsinstrumenten.

Deze inzet is gericht op het realiseren van concrete projecten, die bijdragen aan de doelstelling om in 2030 20% van de woningen aardgasvrij te verwarmen.

2.1 Wonen

Doelstelling:

De implementatie van de Omgevingswet vraagt een visie op onze ruimte, in de breedste zin van het woord. De Omgevingswet staat voor een goede balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. We hechten belang aan het behoud van de cultuurhistorische, ruimtelijke en natuurwaarden in het bestaande landschap.

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De invoering van deze wet brengt veel veranderingen met zich mee voor gemeenten. Wij zijn gestart met het opstellen van een transitieplan en werken aan een bijbehorende transitiestrategie. Tegelijkertijd passen wij de werkwijze van de Omgevingswet toe, met de kerninstrumenten:

omgevingsvisie;
omgevingsprogramma's;
omgevingsplan
omgevingsvergunning

Met behulp van de beleidscyclus zorgen wij voor samenhang in het beleid. Dit draagt bij aan een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. Voor het opstellen van omgevingsprogramma's is een werkwijze en stappenplan ontwikkeld, waarbij rekening wordt gehouden met de bevoegdheden van de gemeenteraad. De eerste omgevingsprogramma's zijn opgesteld en gepubliceerd in het Omgevingsloket volgens de geldende standaarden. Daarnaast is het eerste wijzigingsbesluit voor het omgevingsplan in procedure gebracht.

Actualisatie omgevingsvisie

Bij de vaststelling van de omgevingsvisie heeft de gemeenteraad besloten deze eens per vier jaar te actualiseren. Wij zijn gestart met een beleidsarme actualisatie van de omgevingsvisie. Hierbij wordt bestaand, vastgesteld strategisch beleid integraal opgenomen. De vaststelling van de geactualiseerde omgevingsvisie wordt verwacht in het eerste kwartaal van 2027.

Actualisatie provinciale omgevingsvisie (POVI)

De provinciale omgevingsvisie geeft richting aan de inrichting van de leefomgeving in De Fryske Marren. Op basis van deze visie stelt de provincie instructieregels vast in de provinciale omgevingsverordening.

Deze regels zijn van invloed op de inhoud van het gemeentelijke omgevingsplan. In het najaar van 2025 is een contourenschets van de provinciale visie gepubliceerd, waarop wij hebben gereageerd. Begin maart is de ontwerp-omgevingsvisie ter inzage gelegd. Wij dienen hierop een zienswijze in. Vanwege de korte reactietermijn (zes weken, tot en met 21 april) is het niet mogelijk geweest om de gemeenteraad hierbij te betrekken. De raad is hierover wel geïnformeerd.

Omgevingsvergunningen

De eerder gemelde hoge werkvoorraad voor vergunningverlening en de behandeling van conceptaanvragen is begin 2026 stabiel gebleven, maar nog steeds hoog. Het is nog niet gelukt om de wachttijden voor conceptaanvragen te verkorten. We werken aan maatregelen om hierin verbetering te brengen. Wij blijven de aanvragers zo goed mogelijk informeren over de voortgang.

Doelstelling:

Het vanuit een lange termijnperspectief en brede welvaart invulling geven aan de woonopgave in De Fryske Marren

In juli 2025 hebben we de 1e herijking van de Regionale Woondeal Zuidwest Friesland afgerond. Er is afgesproken dat de gemeente De Fryske Marren tot en met 2030 een extra opgave van bruto 183 woningen krijgt.

We hebben voor het tijdvak 2027 tot en met 2035 alle projecten in kaart gebracht. In april 2026 zijn we gestart met de voorbereiding van nieuwe woningbouwafspraken voor deze periode. Dit moet leiden tot nieuwe afspraken voor de komende jaren. Ook werken wij nauw samen met de provincie Fryslân bij het opstellen van het provinciaal volkshuisvestingsprogramma. In dit programma concretiseert de provincie de woningbouwopgave en het beleid met duidelijke eisen voor betaalbaarheid, sociale woningbouw en planvoorraad. Qua aantal woningen liggen we op schema.

Doelstelling:

Voorzien in wonen, zorg en welzijn voor ouderen en andere kwetsbare doelgroepen.

Op 2 april 2025 stelde de raad het Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg 2025–2040 vast. Kern is dat inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen, met passend aanbod. Wij stelden op 9 december 2025 het Uitvoeringsprogramma 2025–2030 vast. Dit programma bevat tien thema's, waaronder huisvesting voor ouderen en alternatieve woon-, pauze- en crisisplekken. Voor meerdere locaties lopen concrete trajecten. In het Actieplan voor 2026 zijn onder andere de volgende punten opgenomen:

- We voeren een onderzoek uit naar het toevoegen van geclusterde wooneenheden voor ouderen in dorpen waar een huisarts, apotheek en supermarkt aanwezig is. We kijken hierbij ook specifiek naar wooncomplexen die oorspronkelijk voor ouderen zijn gebouwd, maar waar inmiddels overwegend andere doelgroepen woonachtig zijn.

- We zetten in op bewustwording en begeleiding bij woonkeuzes. We weten dat veel ouderen te laat nadenken over hun toekomstige woonbehoefte, waardoor een verhuizing pas aan de orde komt wanneer de nood hoog is. Om dit te voorkomen, investeren we samen met woningcorporaties, ouderenadviseurs en maatschappelijke organisaties in woon- en verhuiscoaches.
- We zoeken gezamenlijk naar alternatieve en passende woon- en opvangvormen (onder andere onconventioneel wonen) die bijdragen aan stabiliteit, veiligheid en herstel van inwoners met een hoog incident- en overlastrisico en die tegelijk recht doen aan de draagkracht van onze samenleving. Inmiddels zijn wij gestart met de eerste onderdelen uit het Uitvoeringsprogramma.

Doelstelling:

Sturen op de woonruimteverdeling voor wettelijke urgente aandachtsgroepen

Wet versterking regie volkshuisvesting

Bij inwerkingtreding van de Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv) moeten gemeenten een Huisvestingsverordening urgent woningzoekenden vaststellen. Wij werken hier in samenwerking met andere Friese gemeenten aan. De ontwerp-centrumgemeenteregeling is in februari 2025 vrijgegeven voor inspraak.

Amendementen bij de behandeling van de Wvrv in de Tweede Kamer hebben grote impact op de Friese verordening gehad. De planning is daarom aangepast; definitieve besluitvorming in de Eerste Kamer wordt afgewacht. De Inwerkingtreding van de wet is nog niet definitief, maar is beoogd op 1 juli 2026. Hoe dan ook moet rekening worden gehouden met gefaseerde invoering van urgentieregels voor de verschillende wettelijke doelgroepen. Bij het amendement van de Tweede Kamer is een groep toegevoegd: dakloze gezinnen met minderjarige kinderen. Dit wordt naar verwachting een half jaar later ingevoerd, omdat dan beter bekend is hoe groot deze groep is en het tijd kost om ook voor deze doelgroep het proces op orde te maken. In de verordening, die nog moet worden vastgesteld, wordt de gefaseerde invoering al opgenomen. Hiermee wordt voorkomen dat de verordening binnen een jaar moet worden aangepast. Inmiddels is afgesproken dat de organisatie die de invoering van de verordening voorbereidt de nieuwe raden informeert over het precieze tijdsplan.

Regulering toeristische verhuur

We zijn in 2025 ook gestart met onderzoek naar regulering van toeristische verhuur. De resultaten volgen voor de zomer 2026. Deze worden daarna naar verwachting in Q3 college en raad aangeboden.

Doelstelling:

Zorg voor kwalitatief goede huisvesting en het creëren van een goed vestigings- en bedrijfsklimaat voor onze ondernemingen.

Voor de huisvesting van internationale werknemers is een startnotitie opgesteld en besproken in een consulterend petear van januari 2025. In 2025 is aanvullend onderzoek gedaan naar huisvesting, registratie en relevante wet- en regelgeving, met betrokkenheid van diverse stakeholders. We hebben in Q1 2026 een memo met bevindingen aan de raad voorgelegd. Inmiddels is ook contact gelegd met de gemeente Peel en Maas, die veel ervaring heeft met de huisvesting van arbeidsmigranten. Wij wachten op dit moment de landelijke ontwikkelingen af. We hebben de raad hier al met een memo over geïnformeerd.

Doelstelling:

Het zorgen voor meer betaalbare woningen voor onze inwoners

In het Volkshuisvestingsprogramma De Fryske Marren 2024-2028 is het zorgen voor meer betaalbare woningen als een belangrijke doelstelling opgenomen. In onze woningbouwprojecten streven we naar een mix van betaalbare huur- en koopwoningen en duurdere woningen. Via een programma-gestuurde aanpak geven we invulling aan deze doelstelling. Hierbij werken we toe naar de kaders die gaan gelden binnen de Wet versterking regie Volkshuisvesting. We monitoren de voortgang via onder andere de prestatieafspraken met de corporaties en de gegevens uit de Planmonitor Wonen.

Doelstelling:

Ontwikkelen van de gemeente door het realiseren van woningbouwprojecten.

In onderstaande tabel is aangegeven hoeveel woningen er in onze gemeente zijn gerealiseerd vanaf 1 januari 2022 tot en met 1 april 2026. Ook is aangegeven hoeveel woningen we nog moeten realiseren tot en met 31 december 2030. Het aantal gereedmeldingen fluctueert. We monitoren dit langjarig. De onderstaande tabel geeft ook een overzicht van het aantal verwachte woningen. Er wordt op grote schaal gebouwd in het Hof van Lemmer. In Wyldehoarne fase 4 fase 1 zijn alle kavels verkocht. Ook in een aantal dorpen zijn de restkavels verloot. Hierdoor zit er naar verhouding veel in de pijplijn en verwachten we in de komende twee jaar een groter aantal gerealiseerde woningen. Het [Woningbouw dashboard DFM geeft ook een goed beeld van de voortgang](#). In de 2025 kan ook voor het eerst een beroep worden gedaan door de gemeente op gelden uit de Realisatiestimulans. Bij de jaarrekening 2025 staat vast hoe groot onze verwachte bijdrage kan zijn.

Stand op 1 april 2026*		
Aantal projecten	67	
Aantal verwachte woningen	1.377	
Aantal gerealiseerde woningen	308	22%
Aantal nog te realiseren woningen	1.069	78%

Doelstelling:

Toekomstbestendige ziekenhuiszorg voor onze regio.

In de zomer van 2023 presenteerden de Friese ziekenhuizen hun plannen voor toekomstbestendige ziekenhuiszorg, waarbij nieuwbouw in Joure een centraal onderdeel vormt. Dit voorstel is sindsdien onderdeel geweest van de participatietrajecten rond de Driehoek Joure Zuid.

In maart 2024 heeft de raad, op basis van verschillende ingevulde scenario's voor de Driehoek, ingestemd met de locatiekeuze voor het nieuwe ziekenhuis en bijbehorend zorglandschap. Dit besluit is vastgelegd in een partiële herziening van de gemeentelijke omgevingsvisie. Hiermee is het voorkeursrecht voor deze bestemming verlengd tot medio 2028.

Om de reservering van het gebied voor 2028 te borgen, moet voor die datum een omgevingsplan worden vastgesteld.

Doelstelling:

De agrarische sector is een belangrijke pijler voor onze gemeente en kampt met vele uitdagingen. Samen met de sector zoeken we naar perspectief en oplossingen.

Via het Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG) is gewerkt aan de opgaven in het landelijk gebied, waaronder een toekomstbestendige landbouw. Na de beëindiging van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), is in Fryslân de samenwerking van gemeenten, waterschap en gemeenten aan het FPLG nog doorgezet, waarbij ook het gesprek wordt gevoerd over de wijze van samenwerking. De insteek is om de samenwerking aan de opgaven in het landelijk gebied, weliswaar in een lichtere vorm, overeind te houden. Daarbij wordt gedacht aan een bestuurlijk afstemmingsoverleg (enkele malen per jaar) tussen alle Friese overheden over de opgaven in het landelijk gebied en de wijze waarop we daaraan kunnen werken (onder andere via gebiedsprocessen). De afstemming tussen gemeenten onderling kan een plek binnen de Vereniging Friese Gemeenten (VFG) krijgen. Gesprekken hierover met de VFG zijn gestart.

De gemeenteraad heeft besloten nieuwe sierteelt of uitbreiding van bestaande sierteelt te verbieden. Dat heeft de raad gedaan via een voorbereidingsbesluit. Het verbod in dit besluit moeten we vertalen in het omgevingsplan. De raad wil ook een spuitzone van 50 meter voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen ten opzichte van gevoelige objecten. Wij bereiden momenteel voor beide zaken (verbod nieuwe sierteelt en spuitzones) een wijziging van het omgevingsplan voor.

Doelstelling:

Met het Veenweide-programma 2021-2030 'Foarút mei de Fryske Feangreiden' wordt geprobeerd om te komen tot een duurzaam ontwikkelingsperspectief voor een aantrekkelijk en leefbaar veenweidegebied.

In 2026 zal een herijking van het Veenweideprogramma worden gestart.

Daarnaast zijn we samen met de andere Friese veenweidegemeenten aangesloten bij het Platform Slappe bodem. Dit is een landelijk platform dat zich inzet voor onderzoeken, lobby en advisering over de veenweideproblematiek, met name op het gebied van verzakkende infrastructuur en funderingsschade. Om inwoners met funderingsproblemen te helpen blijft het funderingsloket het 'startpunt'.

Doelstelling:

Verminderen netcongestie

Actieve inbreng bij het programma NuLelie van Liander

Het toekomstbestendig maken van het elektriciteitsnet en de energietransitie vraagt veel personele inzet. Als gemeente hebben we zorg voor onze eigen openbare ruimte. De werkzaamheden aan het elektriciteitsnet vinden gelijktijdig plaats in dezelfde openbare ruimte en vragen intensieve regie, afstemming en toezicht. Dit wordt integraal opgepakt met de zogeheten interne 'trafotafel', waarin diverse vakspecialisten samenkomen. De medewerkers van de trafotafel zorgen voor hun eigen arealen (grijs, groen, blauw), maar werken daarnaast ook aan de netcongestie-opdracht (en woningbouwopgave). Al met al leidt de energietransitie in de brede zin tot een structurele en langdurige toename van werkzaamheden in de ondergrond.

Onderzoek netcongestie bedrijventerrein De Ekers

Ekwadraat voert momenteel een onderzoek uit naar netcongestie op bedrijventerrein De Ekers. Het onderzoek richt zich op het vinden van oplossingen om de netcongestie te verminderen. Daarnaast wordt er, in samenwerking met meerdere deelnemende bedrijven, gekeken naar maatregelen die individuele bedrijven kunnen nemen om hun eigen situatie te verbeteren. We zullen de uitkomsten delen zodra deze beschikbaar zijn. We verwachten dat dit eind april/begin mei is.

Regiodeal: aanpak netcongestie bedrijventerreinen

Samen met de gemeente Súdwest-Fryslân werken we binnen de Regiodeal Zuidwest-Friesland aan het verduurzamen van bedrijventerreinen, met focus op het verminderen van netcongestie. We ontwikkelen een toekomstbestendig energiesysteem, waarbij we kijken naar slimme oplossingen voor opwek, opslag, flexibel verbruik en collectieve organisatie.

In samenwerking met ondernemers, parkmanagement en ondernemersverenigingen onderzoeken we per terrein welke combinaties van maatregelen mogelijk zijn. De aanpak is schaalbaar en wordt in 2026–2027 voorbereid op geselecteerde terreinen, als basis voor een bredere regionale uitrol. In het tweede kwartaal wordt voor dit project een projectleider aangesteld, die namens beide gemeenten het proces organiseert en coördineert.

Batterijenbeleid

Het aantal plannen voor batterijopslag in Fryslân groeit snel. Een gemeentelijk batterijenbeleid is nodig om deze initiatieven goed te begeleiden – en om netcongestie te verminderen. Batterijen kunnen namelijk helpen om pieken in energieverbruik op te vangen.

We werken hiervoor samen in de Friese Energie Tafel (FET) en vertalen de Richtlijn Batterijsystemen Fryslân naar een Deelprogramma Batterijen voor onze gemeente. Dit past binnen de Omgevingswet en wordt in 2026 uitgewerkt. Het beleid biedt duidelijkheid over veiligheid, ruimtelijke inpassing en maatschappelijke impact, met aandacht voor lokale flexibiliteit.

Gebiedsgerichte aanpak Liander

Liander start in april 2026 met een gebiedsgerichte aanpak voor Joure (onderstation Oudehaske). Hiermee wordt het elektriciteitsnet efficiënter benut, zodat Liander meer aansluitingen kan aanbieden en de ‘wachtrij’ wordt verkort. Voor Lemmer is de planning nog niet definitief: de aanpak daarvan start eind 2026 of in 2027.

Doelstelling:

Bevorderen Isolatiegraad huishoudens

Via energieloket Tûk Wenjen verstrekten we in het eerste kwartaal 29 subsidies voor Advies Eigen Woning en 43 vouchers voor aanvullende adviesdiensten. Daarnaast organiseerden we drie informatieavonden en één lunchlezing over energiebesparing en verduurzaming.

In Lemmer organiseerden we samen met Buurkracht een warmtewandeling en een informatieavond over isoleren.

De subsidie Lokale Aanpak Isolatie leverde in het eerste kwartaal 137 nieuwe aanvragen op. In dezelfde periode handelden we 117 aanvragen af en wezen we 10 aanvragen af of stopten we deze voortijdig. Om de toegankelijkheid van regelingen en subsidies te verbeteren, verhuisden we het energieloket Tûk Wenjen naar de algemene website van De Fryske Marren. Daarnaast onderzoeken we hoe we de functionaliteit van het energieloket kunnen uitbreiden naar ‘Tûk Wenjen 2.0’, zodat inwoners beter stappen kunnen zetten richting verduurzaming van hun woning. Gedacht wordt aan functionaliteit waarmee mensen direct offertes op kunnen vragen voor isolatiemaatregelen en een AI-assistent die inwoners de weg wijst in subsidiemogelijkheden. Om de behoefte te bepalen hebben we de intentie om een inwonerspanel samen te stellen.

De isolatiegraad van onze woningvoorraad is niet precies te meten, omdat energielabels alleen verplicht bijgewerkt worden bij verkoop of verhuur. Subsidies of uitgevoerde maatregelen (zoals vloerisolatie) leiden niet altijd tot een beter label als andere onderdelen (dak, kozijnen) ongewijzigd blijven. Toch zien we een positieve trend: het aantal woningen met label D of slechter daalde van 7.892 in 2021 naar 7.366 in 2025. Met de gemeentelijke isolatiesubsidie LAI kunnen de komende 4 jaar nog eens zo’n 4.000 koopwoningen met label D of slechter worden geïsoleerd. Om dit te bereiken zetten we in op extra capaciteit en inspanning om inwoners te activeren. Voor huurwoningen zetten we in op samenwerking met de woningbouwcorporaties.

Doelstelling:

De gebouwde omgeving is in 2030 voor 20% aardgasvrij en uiterlijk in 2050 voor 100% aardgasvrij

In het eerste kwartaal is de focus gelegd op het versterken van concrete initiatieven en het versnellen van de uitvoeringskracht om daarmee bij te dragen aan de doelstelling richting 2030:

- Voor het warmtenet initiatief in Joure is een projectleider aangesteld, waarmee de organisatie en voortgang van het project is versterkt en versnelling wordt gerealiseerd.
- Voor het warmtenet in Terherne is een verdiepend technisch en financieel onderzoek uitgevoerd door NIRAS. Dit onderzoek geeft inzicht in de haalbaarheid van een collectieve warmteoplossing. De definitieve rapportage wordt in april 2026 verwacht en vormt de basis voor een bestuurlijk besluit.
- De ondersteuning van lokale initiatieven op gebied van de warmtetransitie is voortgezet, passend bij de rol van de gemeente.
- Er is gestart met de uitwerking van een samenhangend pakket van projectopdrachten (circa zeven projecten), gericht op de realisatie van warmtenetten, randvoorwaarden en besluitvorming.

Deze inzet draagt bij aan het realiseren van concrete aardgasvrije projecten en het vergroten van de uitvoeringskracht binnen de gemeente.

Ook de komende kwartalen richten we ons op het realiseren van zichtbare voortgang in de 'gouden projecten' van Balk, Terherne en Joure en het versterken van lokale initiatieven:

- Besluitvorming over de haalbaarheid van het project Terherne op basis van het NIRAS-rapport.
- Verdere uitwerking en uitvoering van de projectopdrachten, waaronder warmtenetten, warmtebedrijven, financiële participatie, warmtekavels en vergunningentrajecten.
- Doorontwikkeling van het initiatief in Joure richting een realiseerbaar project met duidelijke fasering.
- Verdere stimulering en ondersteuning van lokale collectieve initiatieven, inclusief het opstellen van kaders en passende ondersteuningsinstrumenten.

Doelstelling:

Duidelijkheid over de rolopvatting van De Fryske Marren op collectieve warmtevoorzieningen.

In het eerste kwartaal is een belangrijke stap gezet in het concretiseren van de gemeentelijke rol in de warmtetransitie:

- De rolopvatting is verder verstevigd door de inwerkingtreding van de Wet collectieve warmte, waarin de regierol van gemeenten expliciet is vastgelegd.
- Er is gestart met het opstellen van het warmteprogramma als wettelijk verplicht vervolg op de warmtevisie. Dit programma geeft richting aan de warmtetransitie voor de komende tien jaar en biedt duidelijkheid aan inwoners en partners.
- Voor het warmteprogramma is externe ondersteuning ingezet om te borgen dat het proces en de inhoud voldoen aan de wettelijke vereisten en om participatie zorgvuldig vorm te geven.
- De eerste fase van participatie is gestart, waarbij inwoners, bedrijven en strategische partners worden betrokken bij de totstandkoming van het programma.

- Parallel hieraan is gestart met de uitwerking van het warmtebedrijf en de financieringsvraagstukken, waaronder de verkenning van participatie en garantstellingen.

Hiermee wordt een samenhangende basis gelegd voor bestuurlijke keuzes over de rol van de gemeente in collectieve warmtevoorzieningen.

Regiodeal Warmteplanning Fryslân

De gemeente neemt sinds kort actief deel aan het Regio Deal-project Warmteplanning Fryslân, waarin samen met gemeenten, provincie en partners wordt gewerkt aan een uniforme en gedetailleerde warmteplanning:

- De deelname van De Fryske Marren aan het project is geïntensiveerd, waarmee een actievere bijdrage wordt geleverd aan de regionale warmteaanpak.
- Binnen het project wordt gewerkt aan het ontwikkelen van afwegingskaders, warmte-analyses en inzicht in kansrijke kernen voor collectieve warmteoplossingen.
- De eerste resultaten leveren concrete input voor het warmteprogramma en ondersteunen de voorbereiding van bestuurlijke keuzes rondom bronstrategie (ontwikkelen van een mix van duurzame warmtebronnen, waarmee kan worden voldaan aan de warmtevraag), infrastructuur en governance.
- De samenwerking met regiopartners is versterkt, waarmee kennis, capaciteit en middelen effectiever worden benut.

De Regio Deal draagt hiermee bij aan het versterken van de gemeentelijke regierol en het onderbouwen van strategische keuzes in de warmtetransitie.

De komende kwartalen zal er toegewerkt worden naar besluitvorming en het verankeren van de roloppvatting in beleid:

- Verdere uitwerking van het warmteprogramma, inclusief analyse, participatie en bestuurlijke afstemming, met als doel een conceptprogramma in 2026.
- Voorbereiden van bestuurlijke besluitvorming over het warmtebedrijf, inclusief scenario's voor participatie en governance.
- Uitwerking van kaders voor financiële betrokkenheid, waaronder garantstellingen en inzet van gemeentelijk vermogen.
- Versterken van de samenhang tussen projecten om integrale besluitvorming mogelijk te maken.

De verwachting is dat het warmteprogramma in het eerste kwartaal van 2027 definitief kan worden vastgesteld.

Doelstelling:

Stimuleren van aquathermie als duurzame warmtebron

In het eerste kwartaal is ingezet op zowel kennisontwikkeling als concrete toepassing van aquathermie:

- Voor Terherne is een integraal onderzoek uitgevoerd naar de technische en financiële haalbaarheid van aquathermie als collectieve warmtebron. De uitkomsten worden in april 2026 verwacht.
- Binnen het programma Missy Wetterwaarmte 2026 wordt actief samengewerkt aan de ontwikkeling en toepassing van aquathermie.
- Via het Interreg-project Waterwarmth vindt internationale kennisuitwisseling plaats en wordt cofinanciering benut voor het project Aardgasvrij Terherne.
- Er is een pilot gestart waarbij 10 huishoudens subsidie kunnen ontvangen (totaal € 10.000) voor individuele toepassingen van aquathermie.

Deze activiteiten dragen bij aan zowel kennisopbouw als concrete toepassing van aquathermie binnen de gemeente.

De komende kwartalen zal de inzet zich richten op het vertalen van kennis naar toepassing en opschaling:

- Besluitvorming over de toepassing van aquathermie in Terherne op basis van het haalbaarheidsonderzoek.
- Delen van de onderzoeksresultaten binnen Missy Wetterwaarmte en het Interreg-programma, ter versterking van regionale en internationale samenwerking.
- Verdere verkenning van de potentie van aquathermie voor andere 'gouden projecten'.
- Voortzetten en waar mogelijk uitbreiden van stimulering van individuele toepassingen van aquathermie.

De inzet is gericht op het positioneren van aquathermie als een kansrijke en toepasbare warmtebron binnen de gemeente, passend bij de lokale omstandigheden met veel oppervlaktewater.

Doelstelling:

Het vergroten van de biodiversiteit in de gemeente

In het eerste kwartaal van 2026 is de samenwerking met Nest Natuurinclusief gestart om de gevolgen van de Europese Natuurherstelwet voor onze gemeente in kaart te brengen. Daarnaast zijn gesprekken met de provincie en de gemeente Heerenveen gevoerd om het otterknelpunt bij Terherne aan te pakken, omdat daar al meerdere aanrijdingen met otters hebben plaatsgevonden.

Vanuit de gemeente wordt gewerkt aan een Soortenmanagementplan (SMP). Dit is een plan waarin staat hoe je beschermde dier- en plantensoorten (zoals vleermuizen of huismussen) beschermt bij werkzaamheden, bijvoorbeeld bij bouw- of isolatieprojecten. Na een aanbesteding is bureau 'Gras Advies' gestart met het tweejarige onderzoek naar de gebouwbewonende soorten in onze gehele gemeente; alle vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen in de gebouwde omgeving worden in kaart gebracht. Hierbij wordt ook samengewerkt met de woningbouwcorporaties Accolade en Dynhus, omdat zij voor hun woning(ver)bouw en renovatieprojecten al veel van dergelijke data hebben verzameld. Als het SMP gereed is, kunnen al onze inwoners op basis van dit gemeentelijke plan, hun woningen sneller en goedkoper isoleren, omdat ze niet meer zelf een dergelijk (duur en tijdrovend) onderzoek uit hoeven laten voeren.

Daarnaast hebben we als gemeente gesprekken gevoerd met de provincie over het plaatsen van 67 kraamverblijven voor vleermuizen in onze gemeente. Deze kraamverblijven zijn onderdeel van het Pre-SMP en worden volledig door de provincie bekostigd. Een pre-SMP is een tijdelijke, vereenvoudigde aanpak en maakt het mogelijk om op basis daarvan al werkzaamheden uit te voeren vooruitlopend op een definitief SMP. In de loop van 2026 zullen alle 67 kraamverblijven geplaatst worden en zal Gras Advies het onderzoek afronden.

We vergroten de biodiversiteit in de wegbermen door uitvoering van het Bermbeheerplan 2018–2027. Daarbij worden bermten doelgericht beheerd als ecologische verbindingzones, met ruimte voor kruidenrijke vegetaties en een divers insectenleven. In een aantal van deze bermten wordt gemonitord welk effect de maatregelen van de afgelopen jaren hebben.

Belangrijk voor het verschravingsbeheer is dat de bermen worden gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd, waardoor de bodem voedselarm wordt. Dit bevordert de ontwikkeling van bloeiende kruiden en voorkomt overheersing door gras en ruigtesoorten.

Het maaibeheer is gefaseerd, zodat steeds delen van de berm blijven staan als schuil- en foerageergebied voor insecten en kleine dieren. Op sommige locaties worden daarnaast bewust ruigteplekken behouden voor overwintering. Bij alle werkzaamheden wordt rekening gehouden met beschermde flora en fauna en wordt gewerkt volgens de geldende gedragscodes. Met deze aanpak ontwikkelt zich een samenhangend netwerk van bloemrijke bermen dat bijdraagt aan biodiversiteit, landschappelijke kwaliteit én natuurlijke plaagbeheersing binnen de gemeente.

Doelstelling:

Water, bodem en klimaatadaptatie zijn sturend (WBKS) bij ruimtelijke ontwikkelingen

We zijn bezig om nadere invulling te geven aan hoe we water, bodem en klimaatadaptatie sturend willen integreren binnen ruimtelijke ontwikkelingen. Het pilotproject Wyldehoarne 4 fase 2 wordt hier onder andere voor gebruikt.

Daarnaast is de subsidieregeling Groenblauwe maatregelen verlengd en uitgebreid om bredere doelgroepen te bereiken (sociale huurders) en om een groener straatbeeld te stimuleren met geveltuinen.

Doelstelling:

100% circulair inkopen in 2030

Samen met andere Friese gemeenten nemen we sinds begin dit jaar deel aan het uitvoeringsprogramma Circulair Opdrachtgeven en Inkopen Friese Overheden. Dit programma, onder leiding van de Vereniging Circulair Friesland, stimuleert uniformiteit, kennisdeling en gezamenlijke actie op het gebied van circulair inkopen. – Naast educatie voor medewerkers en marktpartijen, testen we een monitoringstool om circulaire prestatie-indicatoren (zoals hergebruikpercentages en kooldioxide-reductie) in aanbestedingen meetbaar te maken.

Ook is in het eerste kwartaal gewerkt aan de voorbereiding en uitvoering van de Week van de Circulaire Economie, die van 19 tot en met 27 maart plaats heeft gevonden.

Doelstelling:
CO2-emissie reduceren

CO2-Prestatieladder

Via de CO₂-prestatieladder brengen we onze CO₂-uitstoot in kaart en werken we toe naar verdere vermindering. In plaats van gasgebruik te compenseren met certificaten, zetten we het uitgespaarde geld nu in voor projecten die ons gasverbruik daadwerkelijk terugdringen. We investeren bijvoorbeeld in betere isolatie van gemeentelijke gebouwen. Ook investeren we in energiebatterijen voor opslag van duurzame energie, bijvoorbeeld bij het zwembad Swimfun in Joure. Zo verlagen we niet alleen onze uitstoot, maar maken we onze energievoorziening ook toekomstbestendiger.

De afgelopen periode is gewerkt aan de voorbereiding van de audit in het kader van de CO₂-prestatieladder en aan een 'CO₂-prestatieladder-nieuwsbrief', voor zowel interne als externe verspreiding.

Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB)

In augustus 2025 tekenden we het convenant Schoon en Emissieloos Bouwen. Hiermee stimuleren we het gebruik van emissieloos bouw materieel en bieden we de (lokale) bouwsector investeringszekerheid. In 2026 gaan we met de eerste projecten aan de slag, beginnend met de raamovereenkomst Klein elementenonderhoud 2026-2028 e.v.

Bij aanbestedingen schrijven aannemers in op traditionele wijze, dit kan met conventioneel materieel. Na gunning bieden we echter de mogelijkheid om alsnog Zero Emissie (ZE) materieel in te zetten, zonder dat dit onderdeel was van de oorspronkelijke inschrijving. Samen met de aannemer maken we afspraken over de inzet van ZE-materieel, monitoren we het gebruik tijdens de uitvoering en vergoeden we de meerkosten van zero-emissie materieel via de SEB-SPUK-regeling.

Doelstelling:
Sociale duurzaamheid verbeteren

Fixteams

Om de betaalbaarheid en inclusiviteit van de energietransitie te bevorderen zijn er via fixteams in het eerste kwartaal 186 bezoeken afgelegd waarbij in totaal zo'n 1250 kleine energiebesparende maatregelen zijn aangebracht bij 83 huishoudens.

Kwartiermakeraanpak

Er lopen gesprekken met Energiebank Fryslân en Stichting Sociaal Werk De Kear over het implementeren van de kwartiermakeraanpak. Deze aanpak houdt in dat een kwartiermaker aan de slag gaat om vrijwillige energiecoaches te werven. Deze energiecoaches gaan vervolgens actief op zoek naar en in gesprek met inwoners die te maken hebben met energiearmoede om hen zo hulp aan te bieden. Voor huurders bestaat deze hulp vaak uit energiecoaching en 'fixen'.

Eigen woningplan

Om eigenaar-bewoners van woningen beter toegang te geven tot duurzaamheidsregelingen wordt samen met Energiebank Fryslân verkend of het eigen woningplan kan worden uitgerold. Dit houdt in dat we deze doelgroep actief gaan benaderen en hulp aanbieden. Deze hulp bestaat uit een a-tot-z-begeleiding (van inventariseren tot isoleren) door energieadviseurs van Energiebank Fryslân.

TNE Data

De VNG, de Stichting Tijdelijk Noodfonds Energie (TNE) en SZW hebben de afgelopen periode gewerkt aan het mogelijk maken om gegevens van het Noodfonds te delen met gemeenten. Het gaat om data van huishoudens die bij hun aanvraag bij het Noodfonds hebben aangegeven open te staan voor hulp en toestemming hebben gegeven om hun gegevens met de gemeente te delen. Samen met Juridische Zaken is de aanvraag van deze gegevens voor onze gemeente voorbereid om inwoners met energiearmoede een hulpaanbod te kunnen doen.

Witgoedruil

Om huishoudens met een laag inkomen de kans te bieden hun energierekening verder te verlagen, vervangen we via de Witgoedruilregeling 16 apparaten. Om deze regeling beter onder de aandacht van onze inwoners brengen, is een flyer ontwikkeld die we verspreiden via onder meer de energiecoach, de Instrumentenkoffer Betaalbaarheid en via de Stichting Sociaal Werk De Kear.

Sociale Voedseltuinen

Het Regiodealproject Sociale Voedseltuinen is gestart om huishoudens met lage inkomens beter toegang te geven tot gezonde voeding. Stichting Sociale Voedseltuinen Nederland (SVNL) ondersteunt dit traject als ervaren landelijke partner met kennis, netwerk en uitvoeringskracht in de persoon van een kwartiermaker voor onze gemeente. We hebben intern een projectteam samengesteld en een projectplan opgesteld. Dit Regiodealproject geeft invulling aan een meerjarenaanpak voor duurzame en gezonde voeding. Sociale Voedseltuinen fungeren daarnaast ook als plek voor ontmoeting, participatie en educatie.

Doelstelling:

Het verduurzamen van ons gemeentelijk vastgoed.

Onze verduurzamingsstrategie voor het gemeentelijk vastgoed staat omschreven in de in 2022 door de gemeenteraad vastgestelde Routekaart Verduurzaming gemeentelijk vastgoed DFM.

Op dit moment hebben wij 7 verduurzamingsprojecten in de werkvoorbereidingsfase, één in de uitvoeringsfase en hebben wij 4 verduurzamingsprojecten (deels) opgeleverd.

Op basis van de oorspronkelijke planning hadden wij in de categorie te verduurzamen gebouwen één project meer op willen leveren. Wij leggen later dit jaar een herijkte planning aan u voor waarin wij de huidige inzichten in onze vastgoedportefeuille en externe factoren zoals netcongestie verwerken.

Doelstelling:
Toekomstbestendig erfgoed.

Wij stellen Erfgoedbeleid op met als doel het cultureel erfgoed te behouden, te beschermen en te versterken. Dit levert een positieve bijdrage aan het aantrekkelijk en vitaal houden van onze gemeente. Met dit erfgoedbeleid borgen wij dat het erfgoed ook beschikbaar blijft voor toekomstige generaties. Het erfgoedbeleid richt zich niet alleen op onroerend erfgoed, maar op het brede spectrum dat aan erfgoed aanwezig is in onze gemeente. Er is een bureau geselecteerd dat in samenwerking met de gemeente het erfgoedbeleid opstelt. Momenteel wordt gewerkt aan een Plan van Aanpak. Naar verwachting leggen wij het Koersdocument met daarin de verschillende scenario's begin 2027 voor aan de gemeenteraad.

Doelstelling:
Het veiligstellen van de toekomst van kerken als bepalende gebouwen voor het silhouet van dorp en stad, als baken in de omgeving

In onze gemeente staat een kleine zestigtal kerkgebouwen. Het gebruik van deze kerkgebouwen staat onder druk. Met het landelijk programma 'Toekomst religieus erfgoed' heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, samen met enkele partners, gemeenten inhoudelijk en financieel gestimuleerd om een eigen 'kerkenvisie' te ontwikkelen. Ook wij hebben gebruik gemaakt van deze regeling. In oktober 2025 heeft de gemeenteraad de ontwerp beleidsregel kerkenvisie vastgesteld. Na de ter inzagelegging wordt de beleidsregel Kerkenvisie definitief ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad in het derde kwartaal van 2026.

Doelstelling:
0 verkeersslachtoffers in 2050.

Mobiliteitsprogramma

BonoTraffics is bezig met het opstellen van het mobiliteitsprogramma –en plan. Uw raad wordt in Q2 via een consulterend petear meegenomen in de plannen en ambities voor de toekomst. Daarnaast volgen er nog twee focusgroepsessies waarbij belanghebbenden hun input kunnen leveren op de plannen en ambities. Het college stelt uiteindelijk het mobiliteitsprogramma, mobiliteitsplan en als bijlage het uitvoeringsprogramma vast.

Uitvoeringsprogramma risicoanalyse

De werkzaamheden die vanuit de 2e tranche gepland staan voor 2026 zijn in de voorbereiding om dit jaar uit te voeren.

Zoals in de jaarrapportage 2025 aangegeven hebben we voor de 3e tranche ruim 1 miljoen subsidie ontvangen vanuit het Rijk. Voorwaarde is dat gemeenten zelf 50% bekostigen. Over de benodigde middelen zal de raad binnen de P&C-cyclus een besluit moeten nemen.

Verkeerseducatie

Voor dit jaar staan er weer verschillende educatieve activiteiten op de planning voor het basisonderwijs, voortgezet onderwijs, maar ook de scootmobiel-trainingen en verschillende publieksacties staan op het programma. Op 1 april was de jaarlijkse aftrap van het Doortrappenseizoen in Lemmer. Doortrappen is een programma vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat om ouderen zo lang- en zo veilig mogelijk te laten fietsen. Ruim 35 deelnemers fietsten een leuke route met een tussenstop bij de molen in Sloten. Onder de deelnemers werden vijf fietsspiegels en een fietshelm verloot.

Doelstelling:

Veilige(vaar)wegen en fietspaden.

Doorfietsroute Joure-Heerenveen

De werkzaamheden tussen Haskerhorne en Oudehaske zijn recent van start gegaan. Het tweede deel tussen Oudehaske en Heerenveen volgt later dit jaar.

Voor de uitvoering van werkzaamheden binnen de bebouwde kom lopen er gesprekken met de plaatselijke belangen over de definitieve ontwerpen, dit jaar willen we komen tot een breed gedragen plan. Voor 2027 is er geld beschikbaar om in Oudehaske en Haskerhorne een herinrichting te realiseren.

Doorfietsroute Joure-Sneek

De interne voorbereidende werkzaamheden zijn gestart, naar verwachting is de realisatie van de doorfietsroute nog dit jaar.

Westeind Lemmer

De fietsmaatregelen in combinatie met asfaltonderhoud gaan in april van start. Op het hele traject komen fietsvoorzieningen in de vorm van fietssuggestiestroken en de daarbij benodigde snelheid remmende maatregelen. Verwachting is dat het werk medio mei gereed is.

Drie Friese bruggen

Rijkswaterstaat heeft een variantennota opgesteld om te komen tot een voorkeursvariant voor de drie Friese bruggen over het Prinses Margrietkanaal. In Q2 neemt Rijkswaterstaat een besluit over de voorkeursvariant, een draaibrug of basculebrug. Doel is te komen tot één uniform voorkeursvariant voor alle drie locaties.

Doelstelling:

Goed bereikbare dorpen en goed bereikbare stad.

Openbaar vervoer

Qbuzz is samen met de provincie en gemeenten gestart met het proces voor het Vervoerplan 2027 Fryslân. We leveren input op basis van ervaringen in het afgelopen jaar.

Toegankelijke bushaltes

Vanuit de provincie is er een subsidieregeling beschikbaar gesteld om de minder toegankelijke bushaltes in Fryslân volledig toegankelijk te maken. Hoewel we voor dit onderwerp bij de beste gemeenten van Friesland behoren, zijn we er nog lang niet. Op dit moment is nog niet de helft van onze haltes volledig toegankelijk. We bekijken momenteel hoe we de subsidiemogelijkheden kunnen benutten.

Doelstelling:

Opvang statushouders en ontheemden.

Opvang Oekraïense ontheemden

We hebben vier locaties in gebruik voor opvang van Oekraïense ontheemden. We hadden in 2025 een opvangcapaciteit van 327 plekken. Na optimalisatie van het gebruik van de bestaande plekken en uitbreiding medio 2026, beschikking wij op dit moment over 347 opvangplekken. Hiermee voldoen wij aan de Friese taakstelling. De Rijksoverheid is bezig met het formuleren van nieuw beleid voor de opvang. Naar verwachting is hier tegen het einde van het jaar meer over bekend. Het beleid is erop gericht om de Oekraïners in een toekomstbestendige vorm van huisvesting onder te brengen. Daarvoor zijn gemeenten dan verantwoordelijk.

2.2 Openbare ruimte

Doelstelling:

Een openbare ruimte waar de groen kwaliteit belangrijk is. Deze moet binnen de bebouwde kom veilig en netjes zijn en bijdragen aan de klimaatbestendigheid. Buiten de bebouwde kom en aan de randen van de dorpen en de stad ligt de nadruk op het inpassen van het bestaande landschap en het vergroten van de biodiversiteit.

Groenrenovatie

In Langweer en Bakhuizen zijn de renovaties van de plantvakken succesvol afgerond volgens de gestelde doelen. De werkzaamheden omvatten:

- Vernieuwing met gebiedseigen beplanting: De plantvakken zijn voorzien van inheemse soorten die minder gevoelig zijn voor ziekten en plagen en een betere groeikracht hebben, wat bijdraagt aan een gezonde, toekomstbestendige leefomgeving.
- Optimalisatie van groeiplaatsomstandigheden: Er is voldoende ruimte gecreëerd voor bomen en hun wortels, zodat ze onbelemmerd tot volle wasdom kunnen komen. Dit versterkt niet alleen het groen in de openbare ruimte, maar draagt ook bij aan klimaatadaptatie en biodiversiteit.

De voorbereidingen voor de groenrenovatie in Sint Nicolaasga zijn gestart, in samenhang met werkzaamheden aan riolering en wegen. Binnen de kom ligt de focus op veiligheid, klimaatbestendigheid en groen kwaliteit; buiten de kom op biodiversiteit en landschappelijke inpassing. Door integrale planning met technische diensten en betrokkenheid van lokale partijen ontstaat een toekomstbestendige, groene leefomgeving.

Naast de uitvoering in Sint Nicolaasga zijn de voorbereidingen in Scharsterbrug, Joure, Oudehaske en Lemmer Noord gestart. Deze omvatten inventarisatie, ontwerp en participatie, met aandacht voor klimaatadaptatie, biodiversiteit en afstemming met andere projecten. De eerste werkzaamheden in deze kernen staan gepland voor najaar 2026/voorjaar 2027.

Steenbreek

In Tjerkgaast hebben we dit voorjaar de aftrap gegeven voor het NK Tegelwippen door als gemeente zelf het voorbeeld te geven: een aantal tegels zijn verwijderd in de openbare ruimte. Deze worden vervangen door groene inrichting. Hiermee laten we zien hoe eenvoudig het is om verharding om te zetten in waterbergende, koele en biodiversiteit-vriendelijke plekken.

Naast deze zichtbare actie stimuleren we inwoners om zelf aan de slag te gaan:

- Tegeltaxi: Bewoners kunnen dit voorjaar weer gratis gebruikmaken van de tegeltaxi om hun eigen tegels af te voeren. De taxi rijdt op vaste data (communicatie hierover loopt via dorpsapp, website en sociale media).
- Samenwerking met Operatie Steenbreek: We ondersteunen inwoners met advies, plantmateriaal en voorbeeldontwerpen voor het vergroenen van tuinen. Ook kijken we waar gemeentelijke verharding (bijv. in plantsoenen of bij openbare gebouwen) kan worden vervangen door groen.

Een lange termijn aanpak voor de vervanging- en renovatie opgave bruggen en sluizen

Vanuit de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek naar kapitaalgoederen (waaronder civiele kunstwerken) hebben wij het 'integraal omgevingsprogramma beheer openbare ruimte' gemaakt. De raad heeft dit programma op 22 april 2026 vastgesteld. Het programma sluit aan bij de kaders van de Omgevingswet.

Met de vaststelling van dit programma heeft de raad kaders gesteld voor de waarde en het kwaliteitsniveau van onze openbare ruimte op de middellange termijn. Daarbij gaat het onder andere om aspecten zoals veiligheid, bereikbaarheid, duurzaamheid en leefbaarheid.

Op basis van deze kaders kunnen wij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte doelgericht en toekomstbestendig inrichten. Dit zorgt voor duidelijke keuzes, een efficiënte inzet van middelen en een betere aansluiting op de wensen en behoeften van inwoners en gebruikers.

Doelstelling:

Wij willen de leefbaarheid van onze kernen verbeteren.

Kortestreek Lemmer

De evaluatie van de proef 'verruiming afsluiting Kortestreek Lemmer 2025' heeft plaatsgevonden bij Brasserie No.14 in De Lemmer. Hierbij waren alle bewoners en ondernemers aan de Kortestreek uitgenodigd om hun mening over de verruiming te delen met de gemeente. Er waren enkel bewoners bij de inloop, de verkregen input was overwegend positief. Dit nemen we mee in de uiteindelijke besluitvorming over de verruiming van de afsluiting van de Kortestreek.

Doelstelling:

Het Grondstoffenbeleidsplan gaat uit van een doelstelling om maximaal 60 kilogram afval per inwoner te verbranden.

Met een resultaat van 101.5 kg brandbaar afval per inwoner was er in 2025 nog een afvalreductie. Jaarlijks wordt 83% van het totale aanbod van afval aangeboden voor recycling. Daarom volgt er in 2026 een actualisatie van het Grondstoffenbeleidsplan.

2.3 Grondbedrijf

Doelstelling:

Het voeren van regie ten behoeve van toekomstige gebiedsontwikkeling in de gemeente

Nadat vorig jaar de nadruk lag op het investeren in het bouwrijp maken van nieuwe grondexploitaties en volgende fases van bestaande exploitaties, staat 2026 vooral in het teken van kavelverkoop. In 2025 organiseerden wij meerdere verlotingen van woningbouwkavels. De eerste verkoopresultaten hiervan zijn eind 2025 gerealiseerd. Het merendeel van de verlootte kavels zal echter dit jaar notarieel worden overgedragen. In de eerste 3 maanden waren dat er 25. Op basis van getekende overeenkomsten verwachten we in 2026 ruim 100 kavels over te dragen. Ook voor 2026 staan er weer een aantal verlotingen op het programma, onder andere in de plannen Broek Zuid, Wyldehoarne en Nij Sân Rotten in Rottum.

De resultaten uit bouwgrondverkoop vloeien voort uit plannen die wij als gemeente exploiteren. Hiermee voeren we regie en houden we grip op de gronduitgifte.

In de Nota Grondbeleid, die in 2024 is vastgesteld, kiest de gemeente voor sturend grondbeleid met een voorkeur voor actief grondbeleid. Om aan die doelstelling te kunnen voldoen is het belangrijk tijdig voldoende grond beschikbaar te hebben. In de werkgroep strategische grondverwerving worden ontwikkelingen in de markt integraal besproken om snel in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen. Dit voorjaar is grond aangekocht voor de volgende fase van bedrijventerrein De Ekers in Joure. Op de LTA (nummer 237a) is opgenomen dat wij in het derde kwartaal van 2026 verwachten de raad te betrekken bij een mogelijke doorontwikkeling van de mandaatregeling voor het onderwerp grondverwervingen. Hierbij zal ook de financiering van eventuele aankopen aandacht krijgen.

Algemeen

Vastgoed stijgende energieprijzen

Vanwege de geopolitieke spanningen in het Midden-Oosten zien wij grote prijsstijgingen op de energiemarkt. Hierdoor worden wij geconfronteerd met een stijging van gas en elektra prijzen die hoger is dan wij op kunnen vangen via de reguliere loon- prijs compensatie op deze budgetten. Wij verwachten in de najaarsrapportage 2026 meer informatie te kunnen geven over het prijsverloop.

Projecten onvoorziene kostenverhogingen

Als gevolg van de omstandigheden in het midden Oosten hebben wij in de GWW (Grond-, weg- en waterbouw) projecten te maken met onvoorziene kostenverhogingen. In de lopende projecten hebben wij te maken met prijsverhogingen op brandstofkosten en materialen waarbij aardolie invloed heeft op de prijs. Met name voor de projecten waarbij grondverzet en leverantie van beton- en pvc- materialen en asfalt een grote factor is, zal dit invloed hebben. Voor de prijsverhogingen geldt in de lopende contracten een versoberde versie van de risicoregeling zoals opgenomen in de UAV. De risicoregeling weegt het ondernemersrisico mee en gaat uit van de CBS-prijsindex voor de GWW. Op dit moment zijn de kostenverhogende omstandigheden nog niet verwerkt in de CBS-prijsindex. Op dit moment kunnen wij dus ook geen goede voorspelling doen voor de afwijkingen op deze projecten.

Financiële afwijkingen

Bedragen € 1.000

Afwijkingen programma 2	Bedrag	v/n
2.2 Openbare ruimte		
Beheer binnensport	-90	n
Diverse producten Buitendiensten m.b.t. inhuur derden	-160	n
Sportvelden	-50	n
Onderhoud bomen	-260	n
Boomziekte bestrijding	-180	n
Gladheidsbestrijding	-50	n
Hemelwater; hekkelen watergangen en vijvers	-75	n
Wegen en straten, dagelijks onderhoud - uitgaven	200	v
Wegen en straten, dagelijks onderhoud - inkomsten	-200	n
2.3 Grondbedrijf		
Verwerving percelen grond nabij Rotsterhaule rentelasten	-8	n
		v
Totaal	-873	n

Beheer binnensport (nadeel € 90.000)

De sporthallen worden in Joure volledig bemand. Hiervoor maken we gebruik van ingehuurd personeel. De inzet verloopt volgens planning en is noodzakelijk voor de exploitatie en veiligheid van de accommodaties.

Diverse producten Buitendiensten voor inhuur derden (neg. € 160.000)

Met ingang van 1 januari 2026 is een nieuwe CAO voor uitzendkrachten in werking getreden. Deze cao brengt belangrijke wijzigingen met zich mee voor zowel uitzendkrachten als inlenende organisaties. De kern van deze verandering is dat uitzendkrachten gelijkwaardige arbeidsvoorwaarden krijgen als medewerkers in vaste dienst die vergelijkbaar werk uitvoeren. Dit betekent onder andere:

- De inlenersvergoeding vervalt.
- Het pensioen wordt marktconform en biedt betere voorwaarden voor uitzendkrachten.
- De pensioenpremie voor uitzendbureaus stijgt aanzienlijk, namelijk van 8% naar 15,9%.

Deze wijzigingen hebben financiële en organisatorische gevolgen voor alle partijen die gebruikmaken van uitzendkrachten.

Sportvelden (nadeel € 50.000)

Het sportveld van NOK is reeds dit jaar gerenoveerd omdat het veld onbespeelbaar werd en is direct actie ondernomen. Het veld van SC Joure is dringend aan vervanging toe en duldt geen uitstel. De dekking vanuit de bestaande begroting is echter onvoldoende om de desbetreffende renovaties te dekken..

Onderhoud bomen (nadeel € 260.000)

In 2024 zijn er tijdens de storm Poly een zestal bomen omgewaaid aan de Bredyk te Langweer. De bewoners en plaatselijk belang hebben verzocht hier nieuwe bomen aan te planten. Gezien de smalle berm, kabels en leidingen en riolering, dient er ondergronds ruimte te worden gemaakt om de bomen te laten groeien.

Aangezien er nieuwe riolering wordt aangelegd en de straat wordt opengebroken en daarna opnieuw bestraat kunnen we gelijktijdig nieuwe bomen aanbrengen. Hierdoor kunnen we werk met werk maken en de kosten reduceren.

De kosten voor het aanplanten van de bomen en het inrichten van een nieuwe groeiplaats bedragen ongeveer € 180.000. De uitvoering staat gepland voor eind 2026.

Aan de woningen aan de Dubbelstraat in Sleat zijn verzakking ontstaan. Waarschijnlijk als gevolg van wortelopdruk van de bomen. Dit zal nader worden uitgezocht.

Los van dit onderzoek dient de gemeente aan haar zorgplicht te voldoen en maatregelen te nemen zodat bewoners geen last ondervinden van wortelopdruk.

Hiervoor moeten we de nodige maatregelen treffen, wat naar schatting € 80.000 zal gaan kosten.

Boomziekte bestrijding (nadeel € 180.000)

Het krediet voor de bestrijding van de Eikenprocessierups is eind 2025 afgesloten. In 2026 zal deze bestrijding/beheersing door worden gezet, om te voorkomen dat op de toeristische en publiekslocaties overlast wordt ondervonden van deze rupsen.

Eind 2026 komt er een evaluatie en een plan van aanpak voor de komende jaren.

Gladheidsbestrijding (nadeel € 50.000)

Dit product heeft inmiddels een overschrijding van € 50.000 in verband met de “extreme” winterse omstandigheden. Mocht er eind van het jaar opnieuw winters weer komen dan zal het tekort verder oplopen.

Hemelwater; hekkelen watergangen en vijvers (nadeel € 75.000)

De afgelopen jaren stijgen de kosten doordat er sprake is van een toename van de hoeveelheid waterplanten (inheems en invasief) in onze vijvers en watergangen. Afhankelijk van de weersomstandigheden kunnen de kosten voor het verwijderen variëren. Wij verwachten dit jaar een minimale kostentoeename van € 75.000.

Wegen en straten, dagelijks onderhoud

De komende jaren staan we voor een grote opgave om het elektriciteitsnet toekomstbestendig te maken. Afgelopen jaren hebben wij hierdoor meer inkomsten gegenereerd vanuit de leges dan begroot. In 2026 verwachten wij dat het stijgende aantal aanvragen zich voortzet wat resulteert in een toename van de inkomsten van minimaal € 200.000.

De stijging van het aantal aanvragen heeft ook consequenties voor de personele inzet voor de komende vijf tot zeven jaar. De regierol rondom kabels en leidingen in onze gemeente vraagt meer coördinatiecapaciteit, projectleiding en toezicht. Dit kunnen we niet binnen de huidige formatie opvangen. In deze voorjaarsrapportage koppelen wij de extra inkomsten aan de benodigde extra tijdelijke formatie van 2 fte in 2026. In de komende planning en control documenten wordt een voorstel gedaan van de structurele verwerking voor de komende jaren.

Rentelasten Verwerving percelen grond nabij Rotsterhaule (Nadeel € 8.100)

In oktober 2025 heeft het college ingestemd met de verwerving van percelen grond nabij de Rotsterhaule. Deze percelen zijn aangekocht in december 2025. Voor 2026 moeten daarom nog de rentelasten worden meegenomen. De koopsom van de percelen bedraagt € 202.500. De rentelasten van 4% bedragen € 8.100. Voor 2027 en verder zijn de rentelasten al structureel meegenomen in de begroting.

Afwijkingen op kredieten

Bedragen € 1.000

Afwijkingen investeringskredieten en eenmalige budgetten	Bedrag	v/n	Afsluiten
Verwerving perceel grond Badweg te Oudehaske	-94	n	
Verwerving percelen grond nabij De Ekers te Joure	-1.810	n	
Verduurz/verv openbare verlichting 2025	-185	n	
Stroompunt haven Lemmer	-60	n	
1-M Verhoging budget ziekten/plagen in het groen*	-70	n	
Verduurzaming gasverbruik*	-199	n	
Aankoop openbare laadinfra	-40	n	
Vervanging remmingswerk en wachtsteiger	-200	n	
Vervanging dekplanken vingersteigers	-80	n	
Totaal	-2.738	n	
* Eenmalige budgetten tlv/tgv de reserve Onderhanden werk	-269	n	

Verwerving perceel grond Badweg te Oudehaske(Nadeel € 94.000)

Op 20 januari 2026 heeft het college ingestemd met de verwerving van het perceel aan de Badweg in Oudehaske. Voor deze aankoop is een investeringskrediet van € 94.000,- benodigd, dat binnen het mandaat voor grondaankopen (tot € 500.000) valt, zoals vastgelegd in de Nota grondbeleid 2024–2028.

Verwerving percelen grond nabij De Ekers Joure (Nadeel € 1.810.000)

Op 18 februari 2026 heeft de gemeenteraad ingestemd met de verwerving van percelen grond bij De Ekers in Joure. Voor deze aankoop is een investeringskrediet van € 1.810.000,- beschikbaar gesteld.

Verduurz/verv. Openbare verlichting (nadeel € 185.000)

Via de begroting 2023 is voor het vervangen en verduurzamen van onze openbare verlichting een krediet beschikbaar gesteld voor de jaren 2024 en 2025. Voor 2026 ontbreken deze middelen.

Op 30 september 2025 zijn wij akkoord gegaan met het programma openbare verlichting 2026-2030.

Hierbij is richting de raad aangegeven dat de benodigde middelen voor 2026 (€ 185.000) worden opgenomen in de voorjaarsrapportage 2026.

In de komende planning en control documenten wordt een voorstel gedaan van de structurele verwerking voor de komende jaren.

Stroompunt haven Lemmer (nadeel € 60.000)

Binnen dit project wordt aan de Vuurtorenweg in Lemmer gewerkt aan de vernieuwing van de stroomvoorzieningen, inclusief de plaatsing van nieuwe stroomkasten met geïntegreerd betalingssysteem en waterpalen. In 2024 is hiervoor een bedrag van € 50.000 beschikbaar gesteld.

In de voorjaarsrapportage 2025 is hierop een aanvulling geaccordeerd van € 75.000 voor onder andere een zwaardere transformator.

In deze voorjaarsrapportage melden wij een verwachte overschrijding van € 60.000. Tijdens werkzaamheden in 2025 is vastgesteld dat de bestaande stroom- en waterpalen sterk verouderd en storingsgevoelig zijn, waardoor veilig en betrouwbaar gebruik, evenals correcte inning van opbrengsten, niet altijd kan worden gegarandeerd.

Om deze knelpunten op te lossen is gekozen voor vervanging door moderne, toekomstbestendige voorzieningen, inclusief stroomkasten met geïntegreerd betalingssysteem en nieuwe waterpalen. De hogere kosten worden veroorzaakt door duurdere aanschaf en inrichting dan vooraf geraamd. Daartegenover staan structurele voordelen: de nieuwe installaties zijn betrouwbaarder, beperken opbrengstderving door storingen en maken efficiënter betalen mogelijk met minder contante geldstromen. Daarnaast leidt aansluiting op de recent geplaatste eigen transformator tot lagere vastrechtkosten.

1-M Verhoging budget ziekten/plagen in het groen (Nadeel € 70.000)

Het is wettelijk verplicht om de Bereklauwen te bestrijden in de gemeente. Daarnaast ondervinden we grote hinder van de Japanse duizendknoop. We bestrijden beide soorten. Voor deze bestrijding is per 2026 geen budget meer beschikbaar.

Invasieve exoten verdringen inheemse soorten, verstoren ecosystemen en kunnen gezondheidsschade en economische schade veroorzaken (onder andere reuzenberenklauw, rivierkreeften, Japanse duizendknoop). Vroegtijdige signalering en gecoördineerde bestrijding beperken risico's en kosten.

Verduurzaming gasverbruik (€ 199.000)

Via de CO₂-prestatieladder brengen we onze CO₂-uitstoot in kaart en werken we toe naar verdere vermindering. Wij zijn gestopt met het verduurzamen van het gasverbruik via certificaten. Hiervoor in de plaats zetten wij de wettelijk te besteden middelen, die niet zijn begroot, in voor projecten die ons gasverbruik daadwerkelijk terugdringen. We investeren bijvoorbeeld in betere isolatie van gemeentelijke gebouwen en energiebatterijen voor opslag van duurzame energie. Zo verlagen we niet alleen onze uitstoot, maar maken we onze energievoorziening ook toekomstbestendiger.

Aankoop openbare laadinfra (€ 40.000)

In 2026 zijn wij voornemens om 5 openbare laadpalen te plaatsen in onze gemeente. Hiermee geven wij invulling aan onze opgave ten aanzien van de openbare laadinfrastructuur in de provincie Fryslân. De benodigde middelen voor de dekking van de structurele kapitaallasten worden meegenomen in de reguliere planning en control documenten.

Vervanging remmingswerk en wachtsteiger (€ 200.000)

Aan het eind van de Lemstersluis bevindt zich een remmingswerk gecombineerd met een loopdek. In het zomerseizoen wordt het remmingswerk gebruikt door wachtende boten. Bij evenementen zoals Skûtsjesilen is het remmingswerk ter beschikking voor calamiteiten. Daarvoor is het loopdek van belang. Een groot deel van de palen van het object zijn verrot en moeten vervangen worden. Van het loopdek zijn de planken en de onderliggende steunbalken dusdanig verrot dat het niet veilig meer is om er overheen te lopen.

Vervanging dekplanken vingersteigers (€ 80.000)

In de kom van de passantenhaven Joure bevinden zich vijftig vingersteigers. Deze zijn bedoeld om gemakkelijker uit te kunnen stappen wanneer boten haaks op de wal aanleggen. In verband met het optimaal gebruik maken van de ruimte in de passantenhaven gekozen voor het haaks aanleggen. Een groot deel van de dekplanken zijn verrot en moeten vervangen worden.

Programma 3. Economie

Hoofddoelstelling:

De Fryske Marren streeft naar een krachtige, innovatieve en toekomstbestendige economie die een bijdrage levert aan een aantrekkelijk woon- en brede welvaart. Een duurzame economie met een positief ondernemersklimaat en een grote diversiteit aan bedrijven.

Uitvoering Regio Deal Zuidwest Friesland loopt

De Regio Deal Zuidwest-Friesland is een samenwerking tussen de gemeente De Fryske Marren, gemeente Súdwest-Fryslân, provinsje Fryslân, Wetterskip Fryslân, het Rijk en meer dan 25 partnerorganisaties uit de regio. Deze Regio Deal richt zich op het verbeteren van de brede welvaart in de regio. Samen met de Mienskip werken we aan de toekomst van Zuidwest-Friesland. Dit doen we aan de hand van vier programmalijnen: Mienskip, Voorzieningen, Leefomgeving en Economie. De Regio Deal heeft een looptijd tot 31 december 2029.

Cofinanciering De Fryske Marren € 5 miljoen

De omvang van de Regio Deal bedraagt afgerond € 35 miljoen. De Fryske Marren draagt € 5 miljoen bij aan de financiering van de Regio Deal. Wij maken € 2,5 miljoen vrij uit bestaande projecten die al in de begroting staan. De resterende € 2,5 miljoen van de dekking is opgenomen in de begroting ten laste van de algemene reserve.

Netcongestie neemt nog steeds toe en heeft impact op bedrijfsvestigingen

Het elektriciteitsnet moet worden uitgebreid vanwege netcongestie. Het kan nog wel tot 2034 duren voordat het netwerk in onze gemeente weer op orde is. Op dit moment zijn er in De Fryske Marren 96 bedrijven met een aanvraag voor (uitbreiding van) een aansluiting, waarvan 56 voor levering en 53 voor teruglevering. Nieuwe bedrijven komen bij Liander op de wachtlijst, omdat op dit moment geen capaciteit beschikbaar is op het net. Voor bedrijfskavels betekent dit dat de verkoop mogelijk vertraging op loopt, bijvoorbeeld voor De Ekers 3B.

Kleinverbruikers moeten momenteel 1 tot 2 jaar wachten op een aansluiting. Grootverbruikers moeten rekening houden met een termijn van 5 jaar. Op dit moment hebben netbeheerders alleen wachtlijsten voor grootverbruikers. Kleinverbruikers hebben op een aantal plekken al te maken met langere wachttijden, maar kregen nog wel transportcapaciteit toegewezen. Kleinverbruikers kwamen daardoor eerder nog niet op een wachtlijst. Vanaf 1 juli 2026 gaat deze werkwijze veranderen volgens de regels van de ACM. Vanaf die datum komen kleinverbruikers die niet onder het prioriteringskader vallen samen met grootverbruikers op een wachtlijst in gebieden waar al congestie is. Dit geldt bijvoorbeeld voor MKB-bedrijven.

Congestiemanagement

Wij blijven in gesprek met Liander om te kijken of we in de tussentijd in gezamenlijkheid problemen kunnen verlichten en/of andere oplossingen kunnen realiseren. Dit zal niet eenvoudig zijn.

In het kader van de Regio Deal zijn we samen met Súdwest-Fryslân, Liander en andere relevante partijen, bezig met netcongestiemanagement. Het beter verdelen van verbruik en teruglevering van stroom op het netwerk. We willen komen tot een schaalbare aanpak die kan worden uitgerold over meerdere bedrijventerreinen.

Regelstation Joure op schema

De bouw van het nieuwe regelstation in Joure loopt volgens schema. Het gebouw is klaar. De aan- en afvoerleidingen van en naar het onderstation in Oudehaske zijn aangelegd. De verwachte datum ingebruikname van het regelstation is eind juli 2026.

3.1 Economische zaken, recreatie en toerisme

Doelstelling:

Waar mogelijk maken we de verlening van vergunningen voor evenementen eenvoudiger. We volgen provinciale ontwikkelingen op de voet en houden oog voor de gevolgen daarvan voor de veiligheid op lokaal niveau.

De vereenvoudiging van het aanvraagformulier voor de evenementenvergunning is doorgevoerd. U heeft in Q2 de startnotitie voor het opstellen van nieuw beleid vastgesteld. Er is inmiddels een projectleider geworven om hiermee aan de slag te gaan. De planning is het nieuwe beleid in Q2 2026 ter besluitvorming aan u voor te leggen.

Doelstelling:

Als de Lelylijn er komt, dan zijn we actief betrokken bij de gevolgen van die komst voor De Fryske Marren.

Masterplan Lelylijn opgeleverd

Rijk en regio hebben in 2025 gewerkt aan een masterplan Lelylijn. In het Masterplan zijn door Rijk en regio de financieringsmogelijkheden nader onderzocht, een aantal complexe locaties verder uitgewerkt en is de impact van de Lelylijn over 100 jaar in beeld gebracht. Het plan biedt meer zicht op de langjarige ontwikkeling van het gehele gebied en hoe de lijn kan worden ingebed in de ruimtelijke structuur van Nederland. De resultaten zijn in november 2025 tijdens een bijeenkomst in Thialf gepresenteerd aan de raden en staten. Gemeenten hadden geen besluitvormende rol in dit proces.

Het Masterplan Lelylijn is op 30 januari 2026 opgeleverd en besproken tijdens het Masterplan Congres Lelylijn in Den Haag. De heer Klaas Knot, voormalig president-directeur van De Nederlandsche Bank en Lelylijn-gezant, heeft tegelijkertijd een advies uitgebracht over de financieel-economische mogelijkheden en onmogelijkheden om de Lelylijn te realiseren.

De inhoudelijke onderzoeken zijn hiermee afgerond. Het is nu aan het nieuw kabinet om besluiten te nemen over een vervolg. Wij wachten vooralsnog de ontwikkelingen af.

Doelstelling:

Recreatie en toerisme vormen één van de belangrijkste pijlers van onze lokale economie. De Fryske Marren is een aantrekkelijke en kwalitatieve recreatiegemeente, waar nog een slimme groei mogelijk is.

Programma recreatie & toerisme De Fryske Marren in uitvoering

In 2024 is het Uitvoeringsprogramma Recreatie en Toerisme vastgesteld. Hiermee beogen we de vitaliteit van en de balans in de toeristisch-recreatieve sector in de gemeente te vergroten.

Met ondernemers en toeristisch-recreatieve partnerpartijen werken we aan een vitale sector en een sector die in balans is.

De belangrijkste doelen daarbij zijn:

- Een jaarrond aantrekkelijke recreatiegemeente
- Nieuwe belevenissen
- Gelukkige inwoners
- Slimme groei

In 2025 zijn financiële middelen beschikbaar gesteld en is de capaciteit rond gekomen voor het Uitvoeringsprogramma Recreatie en Toerisme. In 2026 werken we aan de volgende acties:

- Met subsidies vanuit de gemeenten Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren en LEADER wordt op dit moment uitvoering gegeven aan het project DNA Verhaallijnen van VVV Waterland van Friesland. De verwachting is dat het volledige project eind 2027 afgerond is;
- Er worden gastvrijheidsproducten en routes (door)ontwikkeld voor Gaasterland als vervolg op de producten die in 2025 ontwikkeld zijn in het kader van seizoenverlenging;
- We zijn met het VVV en musea in overleg over de Open Museummaand editie 2026;
- We starten, samen met Súdwest-Fryslân, een proces om te komen tot meerjarensubsidie-afspraken met VVV Waterland van Friesland;
- Er is een analyse gedaan naar de mogelijkheden voor Digitale Nachtregistratie. In 2026 koersen we op een besluit over de implementatie;
- We zijn gestart met de voorbereidingen voor TOP Oudemirdum welke we deze zomer openen;
- Er wordt uitvoering gegeven aan de motie van de Welkomstborden. De locaties zijn bepaald en het ontwerp wordt op korte termijn voorgelegd;
- Vanuit de Regiodeal wordt ingezet op een Ondernemersdatadashboard;
- Samen met de Marrekrite onderzoeken we de mogelijkheden voor routeontwikkeling;
- We zetten in op de stimulering van Green Key en Blauwe Vlag.

Deels doen we dit samen met de gemeente Súdwest-Fryslân.

Maatschappelijke initiatieven Tsjûkemar en Nannewiid

Omdat de Club van Aanjagers Tsjûkemar 10 jaar bestond hebben zij het initiatief in 2025 geëvalueerd. 2026 wordt gezien als “overgangsjaar” en benut om op basis van de evaluatie de koers te bepalen voor de toekomst.

Focusprojecten Tsjûkemar

Er wordt gewerkt aan de focusprojecten Ôlesprong en de Zuidoostoever. Er liggen realistische begrotingen voor beide projecten. Onder projectleiding vanuit de gemeente wordt op dit moment toegewerkt naar definitieve ontwerpen voor de Ôlesprong en de Zuidoostoever (upgrade strand). De Provinsje heeft € 850.000- gereserveerd voor de uitvoering van beide projecten. Met de Perspectiefnota 2025 is ook de gemeentelijke bijdrage voor de beide projecten beschikbaar gesteld.

Nannewiid

Het Wetterskip heeft met subsidie het Nannewiid ecologisch kunnen baggeren. Het is van belang om een beheersplan op te stellen voor de ecologie, waterkwaliteit en het op diepte houden van het Nannewiid voor recreatieve doeleinden. Staatsbosbeheer en it Wetterskip nemen hier het voortouw in. Afhankelijk van de uitkomsten van het beheersplan kijkt de gemeente wat zij kan betekenen in het op diepte houden van het Nannewiid voor de recreatie. De Provinsje heeft € 100.000- beschikbaar voor het Nannewiid. Er is een wens om een wandelverbinding te realiseren. Daartoe zal eerst een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd moeten worden.

Doelstelling:

Vergroten economische vitaliteit in de gemeente.

Programma Economie is in uitvoering.

De uitvoering van het nieuwe beleid loopt. Sinds 1 november 2025 is de vereiste capaciteit op orde en zijn wij aan de slag gegaan met de uitvoering

Opgaven worden deels opgepakt binnen Convenant Regio Deal

Binnen de pijler Economie in de Regio Deal Zuidwest Friesland is ruimte om samen met Súdwest-Fryslân en de Provinsje Fryslân een aantal opgaven uit de Economische Programma's van beide gemeenten op te pakken. O.a. de volgende opgaven zijn opgenomen in het vastgestelde programmaplan:

- Versterking regionale MKB ondersteuningsstructuur
- Aanpak netcongestiemanagement op bedrijventerreinen
- Súdwest werkt! opschalen naar Zuidwest (SWF en DFM) werkt!
- Gerichte nieuwe onderwijsprogramma's onderwijs voor (toekomstige) arbeidsmarktvrage
- Maatwerkarrangementen scholing en duurzame inzetbaarheid
- Inzetten op toekomstbestendige circulaire bedrijventerreinen

De uitvoering van deze projecten vindt plaats in de periode van 1 mei 2025 -31 december 2029 in afstemming met Súdwest-Fryslân en de Provinsje Fryslân.

Implementeren Social Handprint

Bij de besluitvorming over het Programma Economie is door uw raad een motie aangenomen om te onderzoeken of de Social Handprint van MAEX kan worden gebruikt om de waarde van maatschappelijk initiatief in onze gemeente te bepalen. De Social Handprint visualiseert en monetariseert* de positieve bijdrage van een organisatie aan de 17 Sustainable Development Goals (SDG's). De Social Handprint Meting geeft per organisatie als resultaat:

- De totale impactwaarde, uitgedrukt in euro's.
- De verhouding van deze totale impactwaarde ten opzichte van de arbeidsinzet en de opbrengsten.
- Per thema een tabel met de activiteiten waarop maatschappelijke waarde wordt geleverd.

Inmiddels is binnen de Social Handprint een projectleider aangewezen die is gestart met het opzetten van de Social Handprint pagina voor gemeente De Fryske Marren. De pagina is inmiddels zo goed als af. Momenteel wordt de communicatie ingeregeld en wordt gekeken hoe we dit project verder uitrollen, zodat het zo breed mogelijk gedragen wordt en zoveel mogelijk partijen zich aansluiten. We zullen vanuit de gemeente 10 handprints weggeven om het project een boost te geven.

**monetariseren is een proces waarbij waarde van een object of handeling wordt omgezet in geld.*

Doelstelling:

Levendige en economisch renderende centra.

Ontwikkeling centrumvisies drie grote kernen

Onderdeel van het nieuwe Programma Economie is het opstellen van een centrumvisie voor de kernen Balk, Joure en Lemmer. Voor Joure heeft de BIZ-vereniging WIH Joure een visie ontwikkeld. Wij bezien, samen met de BIZ-vereniging WIH Joure, welke punten uitgewerkt kunnen worden – passend binnen het gemeentelijke beleid en gemaakte afspraken – in concrete maatregelen en voorstellen. Daar waar nodig zullen we concrete voorstellen ter besluitvorming voorleggen. De trajecten voor Lemmer en Balk zijn in 2025 in samenspraak met de BIZ-vereniging Lemmer respectievelijk WHI opgestart en lopen nog. De planning is om die in 2026 op te kunnen leveren.

* *BIZ staat voor Bedrijfsinvesteringszone.*

Doelstelling:

Het behoud van jongeren voor onze gemeente.

Programma Economie zet in op jongeren

In het Programma Economie is o.a. ruim aandacht voor het passender opleiden van jongeren. We willen hiermee een betere aansluiting krijgen op de door werkgevers gevraagde vaardigheden. Binnen de pijler Economie van de Regio Deal worden in 2026 door Firda en NHL Stenden samen met het bedrijfsleven twee nieuwe onderwijsprogramma's ontwikkeld. Eén voor de maakindustrie en één voor de maritieme industrie in onze regio.

De samenwerking met NHL Stenden, Firda en WRK.frl in onze regio wordt geïntensiveerd. WRKLab ZWF is opgericht om studenten en bedrijven nog meer met elkaar te verbinden.

Dit jaar worden er 4 WRKTours georganiseerd om studenten kennis te laten maken met bedrijven in ZWF. We sluiten hierbij aan op de evenementenkalender, zoals in de Week van de Circulaire Economie.

Doelstelling:

Circulaire economie.

Circulaire economie belangrijk thema in Regio Deal

Samen met onze partners en andere relevante partijen werken we binnen de Regio Deal aan:

- Toekomstbestendige bedrijventerreinen (zie ook doelstelling Het toekomstbestendig maken van onze bedrijventerreinen onder 3.2. Bedrijvencontacten).

We gaan aan de slag met het verduurzamen en circulair maken van bedrijventerreinen in beide gemeenten (DFM en SWF). We werken een aanpak uit die ook toepasbaar is voor verschillende type en grootte van bedrijventerreinen. We ontwikkelen een toetsingskader voor uitgifte van kavels op nieuwe bedrijventerreinen in de regio. Er wordt zowel gefocust op bestaande, als op nieuwe terreinen.

- Biobased bouwen

We opereren hierbij op het snijvlak van duurzaamheid, transitie landbouw en toekomst van de bouwsector. Met bouwbedrijven, scholen en andere partners willen we werken aan pilots biobased bouwen. De gesprekken hierover lopen al.

- Pilot elektrische vaarregio

Zuidwest-Friesland als elektrische vaarregio. Vanuit een pilot willen we dit verder op regionaal niveau uitbouwen met verschillende partners. We werken hiervoor in een projectteam met gemeenten Súdwest-Fryslân, De Fryske Marren, ondernemers en experts. We zijn op zoek naar een concreet pilotproject. Momenteel volgen er onderzoeken om te kijken of Badmeester Keimpe een geschikte pilotlocatie is.

Regeling verbreding circulaire economie

We gaan in de tweede helft van 2026 vanuit de Regiodeal middelen een subsidieregeling lanceren die breed inzetbaar is en waaruit middelen kunnen worden aangevraagd. Op deze manier kunnen we ook daadwerkelijk impact realiseren. We willen de subsidieregeling gebruiken om de behoefte van het MKB met betrekking tot circulaire economie in kaart te brengen als basis voor een uitgebreidere toekomstige regeling binnen de Regiodeal. Deze regeling moet ondernemers stimuleren bij innovaties die de toekomstbestendigheid van het bedrijfsleven in onze regio versterken, met speciale aandacht voor de sterke sectoren en het kleinere, regionale MKB. De regeling zal zich richten op vier thema's: innovatie, circulariteit, verduurzaming en arbeidsmarkt.

In totaal zal er ongeveer 1 miljoen euro beschikbaar zijn. Er wordt actief samengewerkt met de stuurgroep Zuid-West Werkt! om de subsidieregeling verder vorm te geven.

Een bedrijfsleven dat de slag kan maken naar circulaire en duurzame economie en is aangesloten op de juiste netwerken om dit te bereiken.

Wij gaan voor een toekomstbestendige economie in Zuidwest-Friesland. De economie heeft een groot aandeel en verantwoordelijkheid in de transities naar een fossielvrije wereld. In de verschillende economische plannen van alle partners is dit dan ook prioriteit. Het is een uitdaging om koers te houden, ondanks wijzigingen in dynamiek en politieke wind. We koersen op echt zichtbare resultaten die ook bijdragen aan het imago van een duurzame en circulaire regio. Vanuit de regiodeal willen we mkb'ers ondersteunen en bieden daarom kosteloos kennistafels, minimasters en adviesgesprekken aan in samenwerking met Ynbusiness. De adviesgesprekken zijn een laagdrempelige manier om de ondernemers in contact te brengen met de juiste netwerken die hen verder kunnen helpen op het gebied van innovatie en duurzaamheid. Het doel is om per jaar minimaal 50 adviesgesprekken aan te bieden. Daarnaast worden er in 2026 4 kennistafels aangeboden in De Fryske Marren en 2 reeksen minimasters (1 per gemeente). Er zal jaarlijks een evaluatie plaatsvinden om te kijken waar eventueel bijgestuurd moet worden.

Doelstelling:

Het verbeteren van de brede welvaart in de regio.

Regio Deal Zuidwest-Friesland 2024 - 2029

Samen met de Mienskip investeren we in onze toekomst en het verbeteren van de brede welvaart in onze regio. Dit doen we aan de hand van 4 programmalijnen.

Programmalijn Mienskip

Van oudsher is er een sterke verbinding in de samenleving in Zuidwest-Friesland: de Mienskip. Deze Mienskip levert een belangrijke bijdrage aan de brede welvaart: de kwaliteit van leven van onze inwoners nu en in de toekomst. De Mienskip staat onder druk. Het doel van deze programmalijn is de Mienskip te versterken door actieve participatie, zelf- en samenredzaamheid en duurzame ontmoetingsplekken te bevorderen.

Programmalijn Voorzieningen

Zuidwest-Friesland is een uitgestrekte plattelandsregio, waarin de nabijheid en bereikbaarheid van de voorzieningen (ontmoeten, onderwijs en zorg) onder druk staan. De programmalijn Voorzieningen draagt bij aan het bereikbaar houden van essentiële voorzieningen als zorg, onderwijs en ontmoeten voor alle inwoners van deze uitgestrekte plattelandsregio.

Door de sterk toenemende zorgvraag en grote afstanden is het bijna onmogelijk om alle inwoners in de toekomst passende zorg te bieden. Er zijn steeds minder mobiliteits-mogelijkheden in de regio en er is sprake van vervoersarmoede. Toenemende vervoersongelijkheid heeft grote invloed op het welzijn van inwoners. Deze opgaven pakken we aan door het verkleinen van de zorgvraag en inzetten op nieuwe zorgconcepten, op toekomstbestendig voortgezet onderwijs en een innovatief, integraal vraaggestuurd mobiliteitsnetwerk.

Programmalijn Leefomgeving

Zuidwest-Friesland kenmerkt zich door de diversiteit van het landschap en de vele vormen van groen en blauw. Dit landschap is een belangrijke basis voor een veilige en gezonde leefomgeving van onze inwoners en daarmee voor de brede welvaart. Ook de leefomgeving in de kernen is van grote waarde.

Binnen deze programmalijn zetten we volop in op gezondheid en leggen we hierin de verbinding met de leefomgeving. De inrichting van de leefomgeving draagt namelijk bij aan de ervaren gezondheid van onze inwoners. De inrichting van de openbare ruimte kan bewoners stimuleren of juist afremmen om aan de slag te gaan met hun eigen gezondheid en leefstijl. Hierbij gaat het niet alleen om het faciliteren van actief bewegen, zoals sport, wandelen of fietsen. Ook zaken als buiten zijn, ontmoeting met anderen, natuurgevoel en tot rust komen zijn belangrijk voor de gezondheid. We benaderen gezondheid zo integraal mogelijk. Door niet alleen fysieke interventies te verrichten, maar ook aandacht te besteden aan sociale en gezondheidsvraagstukken, wordt de leefomgeving aantrekkelijker en duurzamer. Hiermee wordt de positieve gezondheid in alle aspecten bevorderd

Programmalijn Economie

De basis voor deze programmalijn is beschreven in de recente economische beleidsplannen van de gemeenten Súdwest-Fryslân, De Fryske Marren en de beleidsbrief van de provincie. Beide gemeenten hebben economisch veel overeenkomsten en er is dus ook veel te winnen bij een krachtige eenduidige aanpak. We willen vooral dat de Regio Deal versterkend is voor de samenhang en samenwerking. We ontwikkelen nieuwe initiatieven en zetten krachtiger in op al lopende ontwikkelingen of schalen deze op waar dat gewenst is voor ons bedrijfsleven.

We staan voor een economie met impact voor mens en omgeving. Daarom zetten we volop in op circulariteit en verduurzaming van het bedrijfsleven in Zuidwest-Friesland.

Ons bedrijfsleven, en dan vooral het MKB, is cruciaal voor de Mienskip. Sterke sectoren als de maritieme sector (jachtbouw), landbouw, agrofood, maakindustrie en waterrecreatie zijn allemaal nauw verbonden en vaak ontstaan vanuit onze Mienskip. Ze geven direct en indirect veel van onze inwoners werk. We geloven in de kracht van onderscheidend vermogen en willen daarom in ons programma vooral ook de focus leggen op de versterking en toekomstbestendigheid van deze onderscheidende sectoren in onze regio. De kracht van het MKB staat daarbij centraal: in onze regio hebben we bovengemiddeld veel MKB-bedrijven.

Tot slot is de arbeidsmarkt een grote uitdaging in onze regio. De beroepsbevolking krimpt door vergrijzing en ontgroening. Jongeren kiezen steeds vaker voor een deeltijdbaan. Het opleidingsniveau ligt hier gemiddeld lager en we hebben moeite om hoger opgeleiden vast te houden in onze regio. Dit knelt nu al, maar in de toekomst nog veel meer. Met de Regio Deal werken we aan een aantrekkelijke, krachtige, adaptieve arbeidsmarkt die klaar is voor de toekomst.

We versterken de regionale samenwerking met partners in de regio. We verbinden het bedrijfsleven met het onderwijs en met partners als IPF (Innovatiepact Fryslân) en VCF (Vereniging Circulair Friesland). Dat doen we omdat we gezamenlijk sterker staan, maar ook omdat we alleen zaken willen doen vanuit een complementaire gedachte. Vrijwel zonder uitzondering hebben we in de uitwerking tot nu toe gekozen voor generieke projecten en inzet voor de gehele regio. Daarmee creëren we ook schaal en gezamenlijk commitment.

29 projecten in uitvoering

Vanaf de zomer 2025 is er door alle betrokken partijen hard gewerkt aan het startklaar krijgen van projecten. Binnen alle vier pijlers zijn inmiddels projecten goedgekeurd. In totaal gaat het om 29 projecten in de regio, waar de uitvoering van is gestart. De projectorganisatie werkt samen met de betrokken partijen aan het uitvoeringsgereed krijgen van meer projecten zoals opgenomen in het Programmaplan. Het Programmaplan wordt voor de zomer door alle colleges herijkt. Binnen de pijler Economie werken we voor de verschillende projecten samen met partners als Ondernemersverenigingen, VCF, Ynbusiness en WRK.frl.

3.2 Bedrijvencontacten

Doelstelling:

Voldoende ruimte om te ondernemen.

Bedrijvencontactfunctionarissen actief in gesprek met ondernemers

Onze bedrijvencontactfunctionarissen zijn onverminderd actief geweest om de verbindende schakel te zijn tussen gemeente en ondernemers, ondernemers onderling en ondernemers en andere maatschappelijke partijen. Ze zijn ook actief betrokken bij het uitwerken van projectvoorstellen voor de Regiodeal, pijler Economie.

Netwerkbijeenkomsten Bedrijventerreinen

In maart 2026 is de derde editie van de bedrijvenlunch “Ken uw buur” gehouden in Balk, op bedrijventerrein Eigen Haard en De Stikke. Het werd gehouden bij Vakgarage Mulder in Balk. Er werd gesproken over verduurzaming, netcongestie, ondermijning en samenwerking. De volgende editie van de lunch wordt binnenkort ingepland. Net als bij de eerdere bijeenkomsten waren er ook nu presentaties van Ynbusiness en de politie.

Beperkte beschikbaarheid bedrijfsgronden

We hebben in de eerste maanden van 2026 geen bedrijfsgrond verkocht. In Joure zijn op Bedrijvenpark Woudfennen nog een beperkt aantal kavels beschikbaar. Er lopen meerdere opties. In Lemmer is geen grond meer beschikbaar. Daarmee zijn we zo langzamerhand door onze vestigingsmogelijkheden voor nieuwe bedrijven heen. We zijn daarom bezig met het in kaart brengen en onderzoeken van toekomstige mogelijkheden. Dit in lijn met de bestaande regionale afspraak bedrijventerreinen Zuidwest Fryslân. We kijken nadrukkelijk naar de mogelijkheden van verwerving van geschikte gronden om ook de komende jaren bedrijfsgrond beschikbaar te hebben.

Tweede fase van De Ekers gaat in ontwikkeling.

De bouwrijpwerkzaamheden voor fase 3B zijn afgerond. Fase 3b heeft ongeveer 5 hectare uitgeefbare grond. We werken nog aan een aanscherping van de beleidsregels voor bedrijventerreinen om wildgroei van bedrijfsverzamelgebouwen een halt toe te roepen. Wij verwachten de nieuwe beleidsregels in het tweede kwartaal van 2026 te kunnen vaststellen. Vervolgens kan de uitgifteprocedure worden opgestart. De (tijdige) levering van stroom is een zorgpunt.

Doelstelling:

Het toekomstbestendig maken van onze bedrijventerreinen.

Uitwerken aanpak bedrijventerreinen

Het toekomstbestendig maken van onze bedrijventerreinen is onderdeel van het Programma Economie en één van de projecten die binnen de Regio Deal wordt opgepakt.

We gaan aan de slag met het verduurzamen en circulair maken van bedrijventerreinen. Dit doen we met een bottom-up aanpak met ondernemers en/of parkmanagement. We werken een aanpak uit die toepasbaar is voor verschillende type en grootte van bedrijventerreinen (zie ook doelstelling circulaire economie onder 3.1. Economische Zaken, recreatie en toerisme).

Algemeen

Financiële afwijkingen

Bedragen € 1.000

Afwijkingen programma 3	Bedrag	v/n
3.1 Economische zaken, recreatie en toerisme		
Marrekrite	-46	n
Totaal	-46	n

Marrekrite (nadeel € 46.000)

We nemen voor 2026 incidenteel een bedrag van € 46.000 mee bij de voorjaarsrapportage. Bij de perspectiefnota 2026 hebben we dit bedrag niet meegenomen, omdat de bijdrage van het routebureau incidenteel was en de structurele bijdrage voor toekomstvisie te gering was.

Hierdoor sluit de verwachte deelnemersbijdrage voor 2026 niet aan bij onze begroting. Bij deze voorjaarsrapportage stellen we voor om voor het jaar 2026 het gedeelte van de toekomstvisie en routebureau mee te nemen.

Afwijkingen op kredieten

Bedragen € 1.000

Afwijkingen investeringskredieten en eenmalige budgetten	Bedrag	v/n	Afsluiten
Nieuw Vervanging steiger beroepsvaart	-80	n	
		v	
Totaal	-80	n	
* Eenmalige budgetten tlv/tgv de reserve Onderhanden werk		v	

Vervanging steiger beroepsvaart (€ 80.000)

Aan het eind van de Vuurtorenweg te Lemmer ten zuiden van de calamiteitensteiger bevindt zich een opstapsteiger voor beroepsvaartschepen. De dekdelen en draagconstructie van de steiger zijn verrot en moeten vervangen worden. Het houten dek met haar draagconstructie is onbetrouwbaar. Verder voldoen de aanmeerpalen niet aan de huidige eisen. Een deel van de steiger is in 2025 afgesloten in verband met veiligheidseisen.

De binnenvaartschepen zijn te groot voor de huidige constructie. We gaan de steiger en meerpalen vervangen met zwaardere materialen.

Programma 4. Leefbaarheid en onderwijs

Hoofddoelstelling:

De gemeente heeft maar liefst 50 karakteristieke dorpen en de prachtige stad Sloten. Iedere kern heeft zijn unieke karakter en specifieke kwaliteiten. We hechten veel waarde aan de leefbaarheid in de stad en dorpen. Daarom zetten we ons in voor vitale dorpsgemeenschappen, goede (basis)voorzieningen, goed onderwijs en voldoende aanbod van sport, kunst en cultuur.

Onder leefbaarheid verstaan we de mate waarin de sociale omgeving aansluit bij de wensen en behoeften van inwoners. Het gaat om de aantrekkelijkheid van het gebied en de gemeenschap om er te wonen, te leven, om te sporten, elkaar te ontmoeten, te spelen, zorg te vragen of te bieden, en meer. Onderwijs speelt daarbij een belangrijke rol. Goed onderwijs stelt kinderen in staat mee te doen in de maatschappij en helpt hen zich te ontwikkelen.

4.1 Leerlingenvervoer

Doelstelling:

Leerlingenvervoer maakt het voor kinderen met een beperking of vanuit geloofsovertuiging mogelijk om naar de dichtstbijzijnde toegankelijke school te gaan.

De continuïteit van het leerlingenvervoer is stabiel gebleven. Alleen tijdens de sneeuw- en ijzelperiode stond de uitvoering onder druk. Door de landelijke afkondiging van code rood moesten meerdere scholen tijdelijk sluiten, wat leidde tot geannuleerde of aangepaste ritten en onverwachte gevolgen voor zowel vervoerder als ouders en leerlingen. Een goede samenwerking tussen gemeente, vervoerder, ouders en scholen blijft essentieel om knelpunten tijdig te signaleren en de kwaliteit van het vervoer verder te optimaliseren. In de komende periode worden een nieuw Klanttevredenheidsonderzoek (KTO) en een medewerkerstevredenheidsonderzoek uitgezet om actuele inzichten te verkrijgen in ervaringen, werkdruk en mogelijke verbeterpunten. Daarnaast werken we aan het verder aanscherpen van de financiële controles, zodat kostenontwikkelingen eerder zichtbaar worden en ongewenste overschrijdingen kunnen worden voorkomen. De samenwerking met de vervoerder wordt voortgezet om de kwaliteit en stabiliteit van het leerlingenvervoer blijvend te versterken.

4.2 Voorzieningen

Doelstelling:

Vitale dorpsgemeenschappen, waar inwoners naar elkaar omkijken en initiatieven nemen om de leefbaarheid in stand te houden dan wel te verbeteren.

Dorpen en dorpshuizen

Begin maart hebben we de plaatselijke belangen opnieuw ondersteund met de jaarlijkse inwonersbijdrage. De besturen zetten deze bijdrage naar eigen inzicht in voor initiatieven die de leefbaarheid in hun dorp of buurt versterken. Sinds 2025 geldt de Subsidieregeling Activiteiten Dorps- en Buurthuizen. Tot 1 oktober vorig jaar konden besturen van dorps- en buurthuizen en plaatselijke belangen in kernen zonder dorpshuis een subsidieaanvraag indienen. Dankzij het eenvoudige aanvraagproces is hier veel gebruik van gemaakt. In totaal hebben we 38 aanvragen gehonoreerd. De subsidies zijn eind januari uitbetaald.

Inwonersinitiatieven

De beoordelingscommissie 'Kernenbudget' heeft op 3 maart voor twee mooie inwonersinitiatieven subsidie beschikbaar gesteld. Plaatselijk belang Nijemirdum kan nu verder met de ontwikkeling van 'Beleef Nijemirdum, erfgoed in beweging' en Oudega-Kolderwolde ontving subsidie voor een dorpsapp. Voor het tweede kwartaal verwachten we meer aanvragen, met name voor het verduurzamen van een aantal dorpshuizen. We blijven besturen en inwoners actief stimuleren om ook de rest van het jaar nieuwe initiatieven te ontwikkelen.

Brûsplak

De Brede school Joure Zuid is aangewezen als locatie voor het Brûsplak. Eind 2025 is op basis van een architectenselectie JOUS gecontracteerd. Het programma van Eisen (PVE) voor het Brûsplak is oktober 2025 herijkt. Daarbij is het van belang ook de eisen en uitgangspunten van de bestaande gebruikers van de Brede school te betrekken. Tezamen vormt deze input de basis voor een integraal planproces. Het ontwerptraject en een ontwerpgroep zijn opgestart.

SV Donia

In Sint Nicolaasga gaan VV Renado, VV Langweer en VVI gezamenlijk gebruikmaken van een nieuw sportcomplex SV Donia. De gemeenteraad heeft in juli 2025 ingestemd met het voorlopige ontwerp voor dit complex. Naast het voorbereidingskrediet zijn en/of worden de benodigde subsidies aangevraagd. Deze zijn nodig voor de realisatie. Eind mei 2026 wordt daarmee de financiële dekking voor de opstellen inzichtelijk. Vanaf dat moment kan worden gestart met de technische voorbereiding. De voorbereidingen voor de BOPA en de benodigde onderzoeken zijn in uitvoering.

Evaluatie gemeentelijk maatschappelijk accommodatiebeleid

Op 24 januari 2024 heeft de gemeenteraad de beleidsnota 'Maatschappelijk accommodatiebeleid, kaders en uitgangspunten', vastgesteld. Daarbij heeft het college toegezegd dat dit beleid wordt geëvalueerd. Een externe deskundige werkt in opdracht van de gemeente aan deze evaluatie. De uitkomsten worden midden 2026 verwacht.

Doelstelling:

Het herstellen en versterken van het brede culturele veld in De Fryske Marren, om zo de sector te laten floreren.

Kunst en musea

Samen met de musea werken we aan het ontzamelen van de gemeentelijke en museale collecties van Museum Sloten en Museum Joure. Inmiddels zijn zowel de gemeentelijke kunstcollectie als de museale collecties volledig in beeld gebracht. Op basis hiervan wordt gestart met de volgende fase: de daadwerkelijke ontzameling van (delen van) de collecties.

Museum Lemmer

Het haalbaarheidsonderzoek van Museum Lemmer is inmiddels uitgevoerd. Op basis van dit onderzoek is er besloten dat VVV Waterland Friesland een projectplan gaat opstellen voor een bezoekerscentrum met daarin een rol voor Museum Lemmer.

Cultuureducatie

Centrum voor de kunsten it Toanhûs heeft in februari haar nieuwe meerjarenbeleidsplan vastgesteld. Het plan geeft richting aan de inzet van cultuureducatie, talentprogramma's en activiteiten met een maatschappelijke component voor de komende jaren.

Leefbaarheid en toerisme

In de voorjaarsvakantie vond gedurende een week het evenement Winterljocht plaats, in het kader van 600 jaar stadsrechten van Sloten. Het evenement droeg bij aan de zichtbaarheid van cultuur en erfgoed. Daarnaast worden er veel aanvragen ingediend voor diverse activiteiten binnen de subsidieregeling culturele activiteiten.

Doelstelling:

Iedere inwoner van De Fryske Marren heeft toegang tot de bibliotheek, zodat inwoners kunnen participeren en zich kunnen ontwikkelen.

Bibliotheek

Bibliotheken Mar en Fean geeft uitvoering aan het beleidsplan Bibliotheken. Naar aanleiding van de op 18 februari 2026 aangenomen motie 'Frjemd oan 'e oarder fan de dei: bibliotheek' is in overleg met de bibliotheek Mar en Fean bekeken welke tijdelijke maatregelen noodzakelijk zijn om de bibliotheekvoorziening in 2026 op het niveau van 2025 te houden.

Doelstelling:

Sporten en bewegen maken we zo leuk en toegankelijk mogelijk. Daarnaast versterken we de sport- en beweegsector.

Sportraad DFM

Op 3 maart 2026 is Sportraad De Fryske Marren geïnstalleerd. Deze sportraad (een initiatief van de gemeenteraad), bestaande uit 5 leden, is een onafhankelijk platform dat zich inzet voor een sterk en toekomstbestendig sport- en beweegklimaat in De Fryske Marren. De sportraad behartigt de belangen van alle sport- en beweegaanbieders in de gemeente. Zij werkt onder andere aan:

- Adviseren over het lokale sport- en beweegbeleid en de sportinfrastructuur.
- Bevorderen van de samenwerking tussen sportverenigingen, scholen, zorginstellingen, welzijnsorganisaties en andere stakeholders.

Binnen twee jaar vindt een evaluatie van de samenwerking plaats.

FC Lemmer

Op 20 maart 2026 hebben de ALV's van CVVO en VV Lemmer ingestemd met een fusie tot een nieuwe, krachtige fusieclub: FC Lemmer is daarmee een feit.

Onderdeel van deze fusie is de ontwikkeling van een toekomstbestendig, multifunctioneel sportpark op sportpark De Rien. De gemeente en de fusievereniging zijn in gesprek over het geschikt maken van dit sportpark voor voetballers, toeschouwers en andere belanghebbenden. Bij dat geschikt maken speelt een aanpassing van de sportvelden en een vernieuwbouw van de opstallen.

De planvorming is in een stroomverstelling gekomen doordat de gemeenteraad heeft besloten de realisatiemiddelen in 2026 beschikbaar te stellen. Voor de aanpassing van de sportvelden is de gemeente gestart met een aanbesteding voor het vinden van een aannemer. Voor de vernieuwbouw van haar opstallen is FC Lemmer bereid eigen geld in te brengen, zelfwerkzaamheid te verrichten en een lening aan te willen gaan. Daarnaast lopen een aantal subsidieaanvragen waaronder LEADER en BOSA.

Zwembad Lemmer

De gemeente heeft tijdens een aandeelhoudersvergadering op 21 januari 2026 goedkeuring gegeven aan Sportbedrijf De Fryske Marren om het zwembad in Lemmer te exploiteren. De aanbesteding van de exploitatie is door Mondeel Recreatie BV gegund aan het Sportbedrijf. Inmiddels is zwembad Lemmer weer open voor zwemlessen, aquavaria en recreatief zwemmen. Begin april wordt het aanbod uitgebreid met onder andere banenzwemmen, trimzwemmen, baby- en peuterzwemmen.

Sportbedrijf

Vanwege de financiële tekorten van Sportbedrijf De Fryske Marren en de behoefte aan een toekomstscenario met een duurzame begroting wordt gewerkt aan een advies over toekomstscenario's voor Sportbedrijf De Fryske Marren.

Doelstelling:

Meedoen aan de samenleving, ongeacht wie iemand is, met welke achtergrond en vanuit elke leef- en woonsituatie.

Lokale Inclusie Agenda: iedereen doet mee

In een inclusieve samenleving kan iedereen naar eigen vermogen meedoen. Daarom werkt de gemeente De Fryske Marren met een Lokale Inclusie Agenda (LIA). Met deze agenda zetten we gericht in op het realiseren van een gemeente waarin iedereen zich welkom en gehoord voelt, ongeacht achtergrond, leeftijd, beperking of sociale situatie.

De afgelopen maanden zijn verschillende acties uitgevoerd vanuit de LIA, met aandacht voor thema's zoals Fysieke toegankelijkheid, begrijpelijke dienstverlening, antidiscriminatie en inwonersinitiatieven.

Evaluatie LIA

In februari 2026 is de evaluatie van de Lokale Inclusie Agenda afgerond. De uitkomsten vormen de basis voor vervolgacties. De aanjager inclusie werkt samen met Sociaal Werk De Kear aan de uitvoering van acties rond inclusiethema's. De Stuurgroep inclusie, bestaande uit ervaringsdeskundige inwoners, Sociaal Werk De Kear en de gemeente, denkt mee over zowel het beleid als de uitvoering van de LIA.

De Fryske Marren Inclusief Toegankelijk (FIT)

De werkgroep De Fryske Marren Inclusief Toegankelijk (FIT) organiseert bijeenkomsten om de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mensen met een beperking te verbeteren. FIT bestaat uit ervaringsdeskundige inwoners die samen met de gemeente meedenken én meewerken aan concrete verbeteringen. In Joure is al een FIT-werkgroep actief. In de eerste helft van 2026 is FIT Balk gestart en in de tweede helft van 2026 wordt ingezet op de oprichting van FIT Lemmer.

Huisvesting statushouders

Het afgelopen jaar was de achterstand op 1 januari 58 personen en op 1 januari 2026 was de achterstand in de taakstelling voor huisvesting van statushouders 27 personen. We lopen dus in op de taakstelling. De taakstelling voor de 1e helft van dit jaar is 43 personen. De verwachting is dat de taakstelling voor de 2e helft dit jaar ook ongeveer op dat aantal uitkomt. We streven ernaar de achterstand dit jaar geheel in te lopen. De reguliere wijze van huisvesten is door middel van sociale huurwoningen. Alternatieve mogelijkheden om de huisvesting te versnellen worden onderzocht en waar mogelijk ingezet. Zo is er inmiddels een kleinschalige doorstroomlocatie gerealiseerd en maken we gebruik van de Hotel Accommodatie regeling (HAR+) door een gezin te huisvesten in een pand dat door herstructurering te zijner tijd wordt gesloopt. Dit zijn beide tijdelijke kleinschalige vormen van huisvesten. De ervaring van deze alternatieve vormen van huisvesten zijn positief.

Inburgering

De Fryske Marren kent op dit moment circa 220 inburgeraars. De regievoerders inburgering van het SWT zorg en participatie formuleren samen met de inburgeringsplichtige het Plan Inburgering en Participatie (PIP), hetgeen als beschikking wordt vastgesteld. Met deze vaststelling start het officiële inburgeringstraject.

Onderwijsroute

De aanbesteding voor de onderwijsroute start dit jaar. Het contract is met een jaar verlengd en loopt tot 31 augustus 2027. Centrumgemeente Leeuwarden is weer penvoerder bij deze aanbesteding, de voorbereiding en inhoud vinden in overleg plaats met alle Friese gemeenten.

Firda is de huidige aanbieder van dit leertraject. Er zijn signalen dat de leerroute behoorlijk intensief is hetgeen leidt tot uitval. Dit vraagt om een andere invulling van de toekomstige onderwijsroute.

Zelfredzaamheidsroute

In Q4 van dit jaar starten we ook met de aanbesteding voor de B1-route en de Zelfredzaamheidsroute. Het huidige contract loopt 31 maart 2028 af. Ook deze aanbesteding wordt gezamenlijk opgepakt door alle Friese gemeenten. Stavor is de huidige aanbieder van beide leertrajecten.

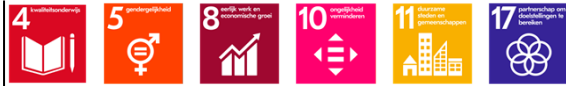
De Fryske Marren heeft geen eigen leslocatie in de gemeente voor de leerroutes. Voor de onderwijsroute moeten de inburgeraars naar Leeuwarden, voor de B1- en Z-route naar Sneek of Heerenveen.

Naast de genoemde leerroutes volgen de inburgeraars nog het Participatieverklaringstraject, Vluchtelingenwerk Noord verzorgt deze workshops in Joure. Daarnaast volgen de B1- en Z-route kandidaten ook de Module Arbeid en Participatie bij Pastiel in Joure. Doel is deze inburgeraars voor te bereiden op, en te helpen met het verkrijgen van een, indien mogelijk, betaalde baan. Bij de inburgering zijn naast onze regievoerders met name het COA, DUO, Vluchtelingenwerk Noord, Stavor, Firda, Pastiel (lijn richting werkgevers) en welzijnsorganisatie De Kear betrokken.

4.3 Onderwijs

Doelstelling:

Een toekomstbestendig, aantrekkelijk en een kwalitatief goed onderwijsaanbod, passend voor elke leerling.

Leerplicht

Het aantal thuiszitters neemt toe; dit is een landelijk zichtbare trend. In het licht van deze ontwikkeling zijn onze leerplichtconsulenten intensief betrokken. Sinds schooljaar 2025/2026 zijn zij gestart met preventieve verzuimgesprekken. Daarnaast signaleren scholen verzuim eerder en trekken zij sneller aan de bel. De oorzaken van verzuim en thuiszitten liggen grotendeels in psychische problematiek bij jongeren. De betreffende leerlingen zitten doorgaans niet letterlijk thuis, maar volgen een alternatief traject, zoals behandeling bij een jeugdzorginstelling of deelname aan dagbesteding, waarbij educatie vaak onderdeel is. Er is altijd sprake van maatwerk, met als doel waar mogelijk terugkeer naar regulier onderwijs.

Samenwerkingsverbanden

De samenwerking met schoolbesturen verloopt goed. De samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs hebben in het eerste kwartaal van 2026 hun ondersteuningsplannen voor de komende vier jaar ingediend en afgestemd met de gemeente. Er is een duidelijke beweging zichtbaar richting een schoolmodel waarin kennis en ondersteuning zoveel mogelijk binnen de school worden georganiseerd. Dit draagt bij aan de ontwikkeling naar inclusiever onderwijs, waarbij leerlingen vaker binnen de schoolcontext kunnen blijven. Op lokaal, regionaal en provinciaal niveau blijven we onderzoeken welke preventieve initiatieven effectief ingezet kunnen worden. Een concreet voorbeeld is de inzet van jeugdhulp op een aantal scholen voor speciaal basisonderwijs in Sneek, in samenwerking met de gemeente Súdwest-Fryslân.

Gezamenlijke koers Samenwerkingsverbanden Primair Onderwijs en Fultura

In aanvulling op de ontwikkeling richting inclusiever onderwijs en het versterken van ondersteuning binnen de school, hebben we samen met het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs en Samenwerkingsverband Fultura een gezamenlijke koers ontwikkeld die richting geeft aan de verdere uitwerking van deze beweging.

Deze koers is gebaseerd op de volgende drie samenhangende pijlers:

- Een focusverschuiving naar de context, waarbij niet het kind als drager van het probleem centraal staat, maar de wisselwerking tussen kind, onderwijs, gezin en omgeving;
- Het versterken van de pedagogische basis, als fundament voor preventie en inclusie, waarbij onderwijs, ouders en partners gezamenlijk optrekken;
- Het bevorderen van schoolaanwezigheid, door te sturen op een inclusieve schoolcontext waarin alle leerlingen zich gezien en ondersteund voelen.

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

De gemeente biedt extra ondersteuning aan jonge kinderen met een (risico op) taal- of ontwikkelingsachterstand. Dit gebeurt zowel in de voorschoolse fase (peuteropvang en kinderopvang) als in de vroegschoolse fase (groep 1 en 2 van het basisonderwijs). Samen met kinderopvangorganisaties, scholen en de GGD werkt de gemeente aan een goede doorgaande ontwikkellijn.

Lokale Educatieve Agenda (LEA)

De LEA vormt het wettelijk verplichte overleg tussen onderwijsbesturen, kinderopvang en gemeente. Er wordt gewerkt aan vijf speerpunten, waarvoor inmiddels drie werkgroepen zijn ingericht.

Samen met het samenwerkingsverband Primair Onderwijs en samenwerkingsverband Fultura is een gezamenlijke koers opgesteld. Deze richt zich op het bevorderen van schoolaanwezigheid, het versterken van de pedagogische basis en een verschuiving van een kindgerichte naar een contextgerichte benadering. De verwachting is dat deze gezamenlijke koers medio juni definitief wordt vastgesteld binnen de LEA. Aansluitend gaat de werkgroep 'inclusiever onderwijs en kinderopvang' met deze opgave aan de slag.

Onderwijs – Overheid – Ondernemers

3O-project

De gemeente heeft samen met schoolbesturen in het voortgezet onderwijs, ondernemersverenigingen en het Doorstroompunt een project om leerlingen in contact te brengen met ondernemers. Het doel is om leerlingen te ondersteunen bij het maken van gerichtere studie- en beroepskeuzes en daarmee uitval te verminderen. Voor ondernemers biedt dit kansen om jonge arbeidskrachten aan te trekken. In maart is er een nieuw convenant ondertekend tussen de bestuurders.

Zuid-Friesland On Stage

Het project On Stage heeft een vergelijkbare doelstelling, maar richt zich specifiek op vmbo-leerlingen. Dit wordt uitgevoerd in samenwerking met de gemeenten Heerenveen en Weststellingwerf.

Beide projecten hebben inmiddels een structureel karakter gekregen en zijn doorontwikkeld tot programma's. In februari en maart is de tiende editie van Zuid-Friesland On Stage geweest, een leerlingentraining en werkbezoeken - doe dag.

Vervoer bewegingsonderwijs

Het Primair Onderwijs is wettelijk verplicht om, voor alle leerlingen uit de groepen 1 t/m 8, twee lessen van in totaal minimaal 90 minuten bewegingsonderwijs te verzorgen. Elk schooljaar wordt een nieuwe planning bewegingsonderwijs en bijbehorende planning vervoer bewegingsonderwijs op elkaar afgestemd. De vervoerskosten worden elk jaar per 1 januari geïndexeerd. De verwachting is dat de bezetting van de sportaccommodaties en het aantal vervoersbewegingen stabiel blijven.

Doelstelling:

We investeren in betaalbare, moderne, duurzame en toekomstbestendige onderwijshuisvesting.

In deze voorjaarsrapportage geven we inzicht in de voortgang van de projecten binnen het uitvoeringsprogramma onderwijshuisvesting. In samenwerking met schoolbesturen en kinderopvangorganisaties werken we stap voor stap toe naar zorgvuldige besluitvorming en een doelmatige uitvoering van de projecten.

Stand van zaken lopende projecten:

IKC Sint Nicolaasga

Het project IKC Sint Nicolaasga fungeert als voorloper op het nieuwe Integraal Huisvestingsplan en bevindt zich aan de start van de realisatiefase. Na instemming met het bouwplan en de begroting in 2025 zijn de schoolbesturen (Bisschop Möller Stichting en CBO Meilân) als bouwheer gestart met de Europese aanbesteding voor zowel het bouwkundige als het installatietechnische deel. De aanbesteding is inmiddels afgerond. Er zijn twee bedrijven geselecteerd. De inschrijvingen bleken echter hoger dan het beschikbare budget. In overleg met de geselecteerde aannemers zijn optimalisaties in het bouwplan doorgevoerd, waarmee een aanzienlijk deel van de overschrijding is teruggebracht. Desondanks resteert nog een tekort van 3% op het totaalbudget wat wordt opgevangen binnen het IHP.

Parallel hieraan is de vergunning voor het plaatsen van de noodlokalen inmiddels verleend en wordt gewerkt aan de plaatsing van de tijdelijke unit. De vergunning voor de permanente bouw is in behandeling. Zodra deze is afgegeven en de wettelijke inzage termijn van zes weken is verstreken, kan worden gestart met de sloop van de Paedwizer, waarna de realisatie van het IKC kan beginnen.

Quick Wins binnen het uitvoeringsprogramma

Samenlevingsschool Bloei Terherne

Het schoolbestuur CBO Meilân treedt op als bouwheer en heeft een businesscase opgesteld waarin meerdere scenario's zijn onderzocht. Op basis van deze analyse wordt ervoor gekozen om basisschool Bloei deels te slopen, deels nieuw te bouwen en deels te vernieuwbouwen. De gemeentelijke gymzaal is fysiek gekoppeld aan de school, waardoor integrale renovatie het meest doelmatig is. Door de renovatie gelijktijdig met de school uit te voeren, kunnen technische ingrepen efficiënt worden afgestemd en worden dubbele kosten voorkomen. Begin maart heeft de architectenselectie plaatsgevonden en is een architect aangesteld. De volgende stap is het samenstellen van het bouwteam, waarbij een aannemer en installateur geselecteerd zullen worden.

De Klinkert Sloten

De gemeente treedt op als bouwheer en heeft in samenwerking met schoolbestuur Nije Gaast een businesscase opgesteld waarin de scenario's vernieuwbouw en nieuwbouw zijn onderzocht. Tijdens de ontwerpfase wordt nog bekeken in hoeverre nieuwbouw kan worden aangevuld met gedeeltelijke vernieuwbouw van het bestaande gebouw. De definitieve keuze wordt vastgelegd bij het besluit over het Bouwplan en de begroting. De huidige focus ligt op het opstellen van het ruimtelijk en technisch Programma van Eisen. Naar verwachting kan in mei worden gestart met de architectenselectie.

Projecten uit het uitvoeringsprogramma (2026-2041)

Haskerwiis Oudehaske

Basisschool Haskerwiis in Oudehaske is het eerste project binnen het uitvoeringsprogramma. Door regionale ontwikkelingen is vertraging ontstaan, maar gemeente, schoolbestuur en kinderopvang blijven gezamenlijk sturen op voortgang. Het schoolbestuur CBO Meilân treedt op als bouwheer en werkt momenteel aan de businesscase, waarin de verschillende huisvestingsscenario's worden onderzocht. De samenlevingsschool is nu nog verdeeld over twee locaties, maar wordt samen met kinderopvangorganisatie één geïntegreerde voorziening. Deze stap vraagt om afstemming met de recente ontwikkelingen in Heerenveen-West en de plannen in Oudehaske. De gemeente en het schoolbestuur zoeken hierbij actief samenwerking met alle betrokken partijen.

De Ynset Rottum

In maart heeft de eerste startbijeenkomst met schoolbestuur Ambion plaatsgevonden. Deze bijeenkomst vormde het startpunt voor het nieuwbouw-/vernieuwbouwproject en was gericht op kennismaking, het uitspreken van verwachtingen en het verkennen van eerste keuzes, zoals bouwheerschap, leerlingprognoses, bouwbudget, de relatie met woningbouw in Rottum en Heerenveen-West, mogelijke kinderopvang in het gebouw en de samenwerking tussen partijen. De komende periode staat in het teken van verdere verkenning met het schoolbestuur en de kinderopvang, zodat kan worden toegewerkt naar het opstellen van de businesscase. De verwachting is dat de businesscase eind 2026 aan het college kan worden voorgelegd. Project De Ynset in Rottum staat voor 2027 op het uitvoeringsprogramma.

De Ferbining Nijemirdum

Er heeft een eerste startbijeenkomst plaatsgevonden met het schoolbestuur Nije Gaast. Op verzoek van het schoolbestuur neemt de gemeente het bouwheerschap op zich; hiermee is ingestemd. De gemeente start nu met het aanstellen van een procesbegeleider. Vervolgens wordt, in samenwerking met het schoolbestuur en de betrokken kinderopvang, gewerkt aan het opstellen van de businesscase.

De verwachting is dat deze eind 2026 ter besluitvorming aan het college kan worden voorgelegd. De Ferbing staat ook voor 2027 op het uitvoeringsprogramma.

Samenwerkingsovereenkomst tussen gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties

Er wordt gewerkt aan het opstellen van de samenwerkingsovereenkomst tussen gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties. Dit fasedocument legt de gezamenlijke afspraken per projectfase vast binnen de onderwijshuisvesting, inclusief duurzaamheidsambities, de doorlopende ontwikkellijn uit het IHP en de afspraken over exploitatie, ruimtegebruik en tijdelijke huisvesting. De definitieve versie wordt vastgesteld in het OOGO (Op Overeenstemming Gericht Overleg).

De documenten worden in de komende periode verder afgestemd met de partners en vormen een belangrijke basis voor de uitvoering van de projecten binnen het IHP. Hiermee wordt gewerkt aan een stabiele, duurzame en toekomstgerichte voorziening van onderwijs- en opvanglocaties binnen de gemeente.

Vorbereidingen voor een evaluatie van het IHP later dit jaar worden getroffen.

Algemeen

Financiële afwijkingen

Bedragen € 1.000

Afwijkingen programma 4	Bedrag	v/n
4.2 Voorzieningen		
Motie bibliotheek	-93	n
Totaal	-93	n

Motie Bibliotheek (nadeel € 93.000)

Naar aanleiding van de op 18 februari 2026 aangenomen motie 'Frjemd oan 'e oarder fan de dei: bibliotheek' is in overleg met de bibliotheek Mar en Fean bekeken welke tijdelijke maatregelen noodzakelijk zijn om de bibliotheekvoorziening in 2026 op het niveau van 2025 te houden. Voor 2026 wordt voorgesteld een incidenteel bedrag van € 93.000 beschikbaar te stellen. Met deze incidentele middelen wordt invulling gegeven aan de motie als het gaat om het onderdeel '2026'.

Afwijkingen op kredieten

Geen afwijkingen.

Programma 5. Sociaal domein

Hoofddoelstelling:

Als gemeente spelen we een sleutelrol in het leven van vooral kwetsbare inwoners. Ons doel is om inwoners te steunen, de leefbaarheid te vergroten en het meedoen in de maatschappij te bevorderen. Dit programma richt zich daarbij op organisaties, diensten en voorzieningen die zich inzetten op de verschillende gebieden van het sociaal domein.

In dit hoofdstuk beschrijven we ons werk op het gebied van gezondheid, participatie, zelfredzaamheid, zorg en jeugd. We doen dit op basis van onder andere de Jeugdwet, de Wet Inburgering, de Wmo, de Wet publieke gezondheid en de Participatiewet. Het sociaal domein is belangrijk omdat het bijdraagt aan het welzijn van mensen. We werken aan gelijke (gezondheids)kansen voor iedereen. We ondersteunen inwoners die dit nodig hebben, zoals ouderen, mensen met een beperking, nieuwkomers, jongeren met problemen en mensen die in armoede leven. Door te investeren in het sociaal domein versterken we de samenleving en helpen we mensen hun mogelijkheden zo goed mogelijk te benutten.

Toekomstvisie en Strategische Beleidsagenda

In de raadsvergadering van januari 2026 zijn de toekomstvisie sociaal domein en de Strategische Beleidsagenda vastgesteld. Verdere uitwerking van deze agenda vindt een plek in vier nieuw te ontwikkelen beleidskaders. In het eerste kwartaal van 2026 zijn de eerste stappen gezet richting een aanzet van deze beleidskaders.

5.1 Samenleving

Doelstelling:

Een duurzaam sociaal domein staat voor een sterke en dragende samenleving met goede en toegankelijke basisvoorzieningen.

Subsidieregeling Inwonersinitiatieven

Gemeente De Fryske Marren ondersteunt inwonersinitiatieven die de sociale samenhang versterken. In 2025 is, samen met Sociaal Werk De Kear, gewerkt aan meer bekendheid geven aan subsidies en ondersteuning voor initiatiefnemers. Er is een stappenplan ontwikkeld om inwoners te helpen bij het opzetten van een initiatief. De eerste aanvragen voor 2026 zijn alweer toegekend.

Mantelzorg

Het mantelzorgbeleid is verlengd tot eind 2026. Mantelzorg is een prominent onderdeel van het vastgestelde Beleidskader en uitvoeringsprogramma Wonen-Welzijn-Zorg waarvoor resultaten zijn geformuleerd. Hier wordt verdere uitvoering aan gegeven.

Vrijwilligerswerk

In onze gemeente zijn veel vrijwilligers actief. Organisaties die werken met vrijwilligers, merken dat ze steeds moeilijker vrijwilligers kunnen vinden. Vergrijzing, individualisering en behoefte aan flexibiliteit zijn factoren die invloed hebben op deze afname van vrijwilligers. In het komende jaar kijken we samen met Sociaal Werk de Kear hoe we de vrijwilligers gedurende het jaar nog meer kunnen waarderen en ondersteunen. Daarnaast is er binnen de Regio Deal een project gestart 'Versterken sociale basisinfrastructuur informele ondersteuning'. Vanuit dit project is bureau Partoer in januari gestart met het onderzoeken wat de organisaties nodig hebben nu en in de toekomst om vrijwilliger te werven en te behouden. Uitkomsten van dit onderzoek worden verwacht in Q3 van 2026.

Herijkte opdracht Sociaal Werk De Kear

Samen met Sociaal Werk De Kear werken we vanuit een PDCA-cyclus, waarin integraal overleg en gezamenlijke reflectie centraal staan. Er is een gezamenlijke werkwijze ontwikkeld om de herijkte opdracht beter te kunnen volgen en beoordelen. Dit maakt het mogelijk om inzicht te houden in de resultaten en tijdig bij te sturen waar nodig.

5.2 Maatwerkvoorzieningen

Doelstelling:

Een veilige en vertrouwde plek voor alle kinderen, waar zij de hulp krijgen die zij verdienen.

Jeugdwet

De ontwikkelingen die bij Najaarsrapportage 2025 zijn aangegeven zijn nog steeds van toepassing. Zo zijn wij ten aanzien van de uitvoering van de maatwerkvoorzieningen jeugd meer gaan werken volgens de uitgangspunten van de landelijke Hervormingsagenda Jeugd (2023-2028) en de regiovisie 'Mei-inoar foar ús bern'.

Onze inzet is gericht op het versterken van de eigen kracht van gezinnen, het normaliseren van opgroei- en opvoedvragen en het beheersbaar houden van de uitgaven door middel van passende zorg op de juiste plek. De koers die is ingezet, bevestigt dat de beweging naar het voorliggend veld (preventie en lichte hulp) essentieel is om maatwerkvoorzieningen beschikbaar te houden voor wie dat echt nodig heeft.

- Landelijk niveau

De onzekerheid over de inhoudelijke landelijke koers van de Jeugdwet is in 2026 deels weggenomen, maar financieel is er nog onduidelijkheid. De gesprekken tussen het Kabinet en de VNG hebben geleid tot concrete wetstrajecten. De focus ligt met de vraag 'wat is nog jeugdhulp en wat is opvoedondersteuning?' op normering van het aanbod door het versterken van de sociale en pedagogische basis, het wettelijk verankeren van de regionale samenwerking, maar ook op financiële beheersbaarheid.

- Provinciaal

Regiovisie Jeugd

Eind januari 2026 hebben de Friese gemeenten en Sociaal Domein Fryslân (SDF) een gezamenlijke start gemaakt met het concreet maken van de Fryske Regiovisie Jeugdhulp ten behoeve van de inkoop SJH en Wonen. Dit heeft geleid tot een verfijning en operationalisering van de uitgangspunten uit de Regiovisie tot de leidende principes voor de inkoop. De nieuwe inkoopstrategie Specialistische Jeugdhulp en Wonen zal op 1 januari 2028 ingaan. Het belangrijkste uitgangspunt is dat hulp aan kinderen en jongeren zo veel mogelijk in hun eigen vertrouwde omgeving moet plaatsvinden. Dit betekent dat gemeenten in de toekomst meer hulp lokaal gaan organiseren in plaats van dit gezamenlijk in de regio in te kopen. Voor specialistische jeugdhulp blijft de regionale inkoop bestaan.

Collectieve Jeugdhulp

Binnen het regionale speciaal onderwijs hebben we inmiddels een collectief jeugdhulp aanbod beschikbaar en zijn we betrokken (schoolbesturen en samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs) bij inclusief onderwijs (lokaal en provinciaal). Daarnaast hebben we aanvullend op de provinciale inkoop een praktisch en laagdrempelig (collectief & individueel) aanbod gericht op jeugdigen met lichtere ondersteuningsvragen.

Het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

In het programma Toekomstscenario werken we in Friesland binnen 3 verschillende actielijnen: Versterking Kind- en gezinsbeschermingsketen, Aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties en Versterking van de Friese gebiedsteams. Dit jaar zal binnen dit programma de pilot 'Samen Stevig' starten met twee Friese gemeenten. De bedoeling hiervan is om gezinnen eerder en gezamenlijk te ondersteunen wanneer er zorgen zijn over veiligheid.

Hervormingsagenda Jeugd

De landelijke Hervormingsagenda Jeugd stelt dat het jeugdstelsel alleen houdbaar blijft als we de instroom in de specialistische hulp beperken. Daartoe is extra inzet op de sociale en pedagogische basis en het sociaal wijkteam een randvoorwaarde. In De Fryske Marren geven we hier invulling aan door onder andere het bieden van collectieve jeugdhulp, de inzet van de ondersteuner Jeugd bij huisartsen, Kansrijke Start en het jongerenwerk.

- Lokaal

Ondersteuner Jeugd

Bij een groot deel van onze huisartsen is een wijkteammedewerker jeugd als Ondersteuner Jeugd, in de huisartsenpraktijk aanwezig. De Ondersteuner Jeugd geeft de huisarts inzicht op alles wat voorliggend is voor of onderdeel is van het Jeugdwet aanbod. Daarin spreekt deze Ondersteuner Jeugd veelal zelf met de jeugdige en ouders en geeft op basis daarvan advies aan de huisarts die de verwijzer is.

Kansrijke Start

De Kansrijke Start aanpak investeert in een goede samenwerking tussen het medisch en sociaal domein, binnen het sociaal domein en de aansluiting met het informeel domein, waarbij aandacht is voor het versterken van beschermende factoren en het zo vroeg mogelijk signaleren van kwetsbaarheden. De Kansrijke Start-middelen zijn structureel en blijven beschikbaar. De ketenaanpak Kansrijke Start is in het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) benoemd als basisfunctionaliteit

De implementatie van Kansrijke Start is verankerd in onze lokale aanpak en richt zich op een gezonde en veilige start voor elk kind in De Fryske Marren. De coalitie Kansrijke Start De Fryske Marren bestaat uit een netwerk van professionals uit de gemeente, zoals verloskundigen, kraamzorg, de GGD, Humanitas, Vluchtelingenwerk, de gemeente, Sociaal Werk De Kear en het Sociaal Wijkteam

Jeugdhulpverordening

In januari is de nieuwe jeugdhulpverordening vastgesteld.

Outreaching jongerenwerk

Onlangs hebben we de inzet van het outreachend jongerenwerk, dat tot 1 juli 2026 liep, met een half jaar verlengd tot einde van dit jaar. De inzet op outreachend jongerenwerk is een directe uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd, namelijk de beweging naar 'normaliseren en versterken van de sociale basis'. De druk op jongeren is de afgelopen jaren groter geworden. Veel jongeren hebben mentale klachten of voelen zich eenzaam. Ook is er meer overlast in de openbare ruimte, zoals problematisch middelengebruik en spanningen rondom zorg en handhaving. In gemeente De Fryske Marren zien partners zoals politie en scholen ook dat steeds meer jongeren hulp nodig hebben en dat overlast toeneemt. Jongerenwerk speelt hierin een cruciale rol. Naast het bestaande jongerenwerk, zetten we extra in op outreachend jongerenwerk. Door laagdrempelig en zichtbaar aanwezig te zijn op straat, scholen en ontmoetingsplekken kunnen signalen vroegtijdig worden opgepakt, ontstaat vertrouwen en kunnen problemen worden besproken voordat ze escaleren naar zwaardere zorg of veiligheidsinterventies. Uitgangspunt is dat meer inzet op preventief jongerenwerk, problemen klein houdt en escalatie voorkomt. Daarnaast helpt het jongeren met problemen te zoeken naar oplossingen (zoals middelengebruik, leefstijl en mentale gezondheid).

Jeugdketen

De gemeente zet samen met partners in op een samenhangende aanpak binnen de jeugdketen, met aandacht voor preventie, veiligheid en een gezonde ontwikkeling van jongeren. We werken hierbij aan duidelijke afspraken, goede afstemming en gezamenlijke verantwoordelijkheid in de uitvoering. In 2026 vindt een gezamenlijke evaluatie van de aanpak binnen de jeugdketen plaats. Een van de acties dit jaar is het organiseren van een bijeenkomst voor keet- en perceeleigenaren en ouders. Met deze bijeenkomst informeren we hen over brandveiligheid en geldende wet- en regelgeving en betrekken we hen actief bij de uitvoering van het beleid.

Wmo

Inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo

De geplande herinvoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage voor de Wmo, die oorspronkelijk op 1 januari 2026 zou ingaan, werd door de val van het kabinet vorig jaar in eerste instantie controversieel verklaard. In de Voorjaarsnota 2026 heeft het kabinet recentelijk besloten de invoering van deze eigen bijdrage uit te stellen naar 1 januari 2028. Deze maatregel zou een positief effect hebben op de volumegroeibeheersing van de huishoudelijke ondersteuning. In 2026 en 2027 kijken we daarom naar andere maatregelen en afspraken met zorgaanbieders om de druk op deze voorziening te blijven beheersen. Van maatwerkvoorzieningen naar versterking van basisvoorzieningen. De gemeente zet nadrukkelijk in op een verschuiving van individuele maatwerkvoorzieningen naar het versterken en realiseren van toegankelijke basisvoorzieningen in wijken en dorpen. Ondersteuning wordt zo vroeg mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis georganiseerd, met als doel dat inzet van specialistische en zwaardere maatwerkvoorzieningen aantoonbaar wordt verminderd of voorkomen waar dat kan. Deze werkwijze draagt bij aan passende ondersteuning en aan het beheersbaar houden van de kosten. Daarnaast zetten we in op het versterken van de doelmatigheid van de inzet van gemeenschappelijke middelen. Dit doen we door scherpere resultaatafspraken met aanbieders, het bevorderen van collectieve en lichtere vormen van ondersteuning waar mogelijk en het terugdringen van niet noodzakelijke zware of langdurige trajecten. We werken hierbij intensief samen met gecontracteerde zorgaanbieders, Sociaal Werk De Kear en andere maatschappelijke partners. In deze samenwerking ligt de nadruk op gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van de transformatie, met ruimte voor innovatie en maatwerk binnen duidelijke kaders voor resultaat en kostenbeheersing.

Toekomst huishoudelijke ondersteuning

In het coalitieakkoord van de huidige kabinetscoalitie is het voornemen opgenomen om per 1 januari 2029 de hulp bij het huishouden uit de Wmo te halen. De uitwerking van dit rijksbeleid moet de komende jaren nog plaatsvinden en vormt een belangrijk aandachtspunt voor gemeenten.

Continuïteit dienstverlening Wmo en inkooptrajecten

In de loop van dit jaar en begin volgend jaar lopen de contracten voor hulp bij het huishouden, Wmo-hulpmiddelen en onafhankelijke cliëntondersteuning af. Ter waarborging van de continuïteit en kwaliteit van deze wettelijke taken bereidt de gemeente nieuwe inkooptrajecten voor. Deze trajecten bieden kansen om de strategische koers te vertalen naar concrete inkoopdoelen, de inzet op preventie te versterken en te sturen op een compacter zorglandschap met sterke, innovatieve aanbieders. Het inkooptraject voor Hulp bij het Huishouden bevindt zich in de gunningsfase, met contractering begin tweede kwartaal 2026 en implementatie vóór de nieuwe contractstart op 1 juli 2026. Voor de Onafhankelijke Cliëntondersteuning worden vóór 1 mei 2026 meerdere aanbieders gecontracteerd, waarmee de continuïteit en toegankelijkheid van deze voorziening worden geborgd. Door de groeiende vraag worden aanvullende afspraken gemaakt over doelmatigheid, kwaliteit en rapportage, zodat beter kan worden gestuurd op resultaten en inzet van middelen. Voor de Wmo-hulpmiddelen is de voorbereiding gestart; het traject wordt uiterlijk eind 2026 afgerond en de nieuwe contracten treden op 1 april 2027 in werking.

Beschermd Wonen in Fryslân

Op 1 januari 2026 zijn de nieuwe contracten van beschermd wonen ingegaan. Er zijn nieuwe producten vastgesteld die zowel inwoners intramuraal als ambulant kunnen ondersteunen. Bij het inkoopproces zijn nieuwe tarieven vastgesteld in verband met marktontwikkelingen. De nieuwe tarieven zullen een groter beroep doen op de budgetten voor beschermd wonen.

Toezicht op kwaliteit en doelmatigheid

De toezichthouder van de gemeente op kwaliteit en calamiteiten binnen de Wmo, GGD Fryslân, heeft aangegeven dat zij de toezichthoudende taken per 1 juni 2026 niet voortzetten. Om te blijven voldoen aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van toezicht en handhaving, zijn we op zoek gegaan naar een opvolger voor deze functie. De voorbereidingen lopen op schema en we verwachten voor 1 juni 2026 een nieuwe toezichthouder te kunnen aanwijzen. De voorbereidingen om het beleid te actualiseren zijn gestart.

5.3 Inkomensregelingen en participatie

Doelstelling:

Iedereen kan maatschappelijk participeren, ongeacht het inkomen.

Minima regelingen

In december 2025 hebben we een gerichte campagne gevoerd om de verschillende inkomensondersteunende maatregelen gericht bij de doelgroep onder de aandacht te brengen. In het eerste kwartaal van dit jaar hebben wij deze campagne met eigen video's opnieuw via verschillende informatiekanaalen gedeeld. Door een nieuwe overeenkomst met de concessiehouder van het busvervoer in Friesland kunnen ruim 500 minima dit jaar weer gratis met het OV reizen. Met de stichting Volwassenenfonds en de blibliotheek Mar en Fean zijn afspraken gemaakt waardoor het voor minima eenvoudiger wordt om het gratis jaarabonnement af te sluiten. Dit zijn belangrijke maatregelen die gericht zijn op het vergroten van de maatschappelijke participatie van inwoners met een laag inkomen in De Fryske Marren.

Participatiewet (inclusief IOAZ, IOAW en BBZ en loonkostensubsidies)

Het bestand reguliere bijstand en IOAW (Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers) is de eerste maanden van 2026 met 710 uitkeringen stabiel gebleven ten opzichte van eind 2025. De regeling voor de loonkostensubsidie wordt goed gebruikt. Eind maart zijn 122 inwoners met een loonkostensubsidie aan de slag. Bijstandsgerechtigden met een beperking vinden hierdoor makkelijker een werkplek bij een werkgever. Een deel van hun loonsom wordt gecompenseerd via de loonkostensubsidie, afhankelijk van hun arbeidscapaciteit. Naast het werken met loonkostensubsidie, is het ook mogelijk aan het werk te gaan bij NV Empatec op een beschutte werkplek. De taakstelling beschut werk vanuit het Ministerie voor 2026 bedraagt 15. Daarnaast hebben we 10 extra plekken beschikbaar binnen onze gemeente. Het maximale aantal beschutte werkplekken is bereikt. Hierover is de gemeenteraad in september 2025 geïnformeerd met een raadsmemo.

Participatiewet in balans

De Participatiewet wordt herzien en is voor een deel in 2026 in werking getreden. In 2027 is de herziene Participatiewet volledig van kracht. Hierdoor ontstaat ruimte voor de menselijke maat en meer oog voor bestaanszekerheid voor iedereen. Om te komen tot deze herziening van de Participatiewet, is en wordt samengewerkt, als gemeenten en partners langs drie sporen.

- Spoor 1 is het wetsvoorstel Participatiewet in Balans, waarmee de inwoners meer rechtszekerheid en inkomenszekerheid krijgen.
- Spoor 2 bevat maatregelen voor de langere termijn, waarbij de menselijke maat, vertrouwen en eenvoud centraal staan.
- Spoor 3 is erop gericht om de vakkundigheid van professionals in de gemeentelijke uitvoering te verbeteren. Meer maatwerk betekent nieuwe vaardigheden ontwikkelen.

Bijstandsbesluit zelfstandigen (Bbz)

Het Bijstandsbesluit zelfstandigen (Bbz) wordt uitgevoerd door het Bureau Zelfstandigen Fryslân (BZF). Naast het uitvoeren van de wettelijke taak (het uitvoeren van de Bbz en IOAZ) ontwikkelt BZF een preventief aanbod passend bij de doelgroep. Het aantal aanvragen Bbz van gevestigde ondernemers is hoger dan de aanvragen van starters. Een starter is iemand die een bedrijf wil beginnen vanuit de bijstand of net is begonnen en daarvoor financiële steun nodig heeft omdat het inkomen uit de onderneming nog niet voldoende is om in het levensonderhoud te voorzien.

In de eerste maanden zijn 7 aanvragen toegekend en een bedrijfskrediet voor een gevestigde ondernemer. Daarnaast maakt onze gemeente gebruik van de dienstverlening van BZF voor Parttime Ondernemerschap.

Begeleiding van inwoners naar duurzaam, betaald werk van inwoners (Werkleerbedrijf)

Bij het Werkleerbedrijf zijn 70 inwoners gestart met een traject richting werk/activering naar werk. We zien dat voor bemiddeling van deze doelgroep naar werk meer tijd nodig is om een plaatsing te kunnen realiseren, in de eerste maanden van 2026 zijn 26 inwoners geplaatst. Er is een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, vanwege complexere problematiek. Daarnaast zorgen we voor een duurzame plaatsing door 17 inwoners langere nazorg aan te bieden. Een deel van de inwoners die met loonkostensubsidie aan het werk is bij reguliere werkgevers heeft extra ondersteuning nodig. Het Werkleerbedrijf verzorgt dit door het aanbieden van jobcoaching aan 49 inwoners.

Doelstelling:
Wij bestrijden armoede en voorkomen schuldenproblematiek.

Met subsidies aan Samen voor Alle Kinderen, SUN, de voedselbanken, het Armoedefonds (menstratieproducten) en het Volwassenenfonds worden ondersteunende voorzieningen gefinancierd die gericht zijn op het verminderen van de effecten van armoede. De kosten voor vervoer en energie zijn gestegen. Er wordt verwacht dat inwoners bij de jaarafrekening van energiekosten vaker een beroep zullen doen op fondsen of bijzondere bijstand. Landelijk wordt onderzocht of het Noodfonds Energie opnieuw wordt opengesteld voor huishoudens die hun energielasten niet kunnen voldoen.

Schulddienstverlening

Het aantal vroegsignaleringsmeldingen van betaalachterstanden blijft stijgen. Maandelijks ontvangen we ruim 200 meldingen van onze signaalpartners, wat erop wijst dat veel huishoudens moeite hebben met het tijdig betalen van huur, nutsvoorzieningen en zorgverzekeringen. We richten ons specifiek op jongeren, met extra aandacht voor 18-jarigen die vaak ondersteuning nodig hebben bij het voorkomen van schulden. Preventieve gesprekken moeten voorkomen dat deze groep uitgroeit tot nieuwe schuldenaren.

Daarnaast zijn we in overleg met De Friesland om te voorkomen dat inwoners met een (collectieve) zorgverzekering in de bronheffing terechtkomen. Dit voorkomt zowel maandelijkse boetes als uitsluiting van aanvullende verzekeringen. Uit de evaluatie van twee jaar Aanvalsplan Armoede blijkt dat we werkenden met financiële problemen zoals parttimers en zzp'ers nog onvoldoende bereiken. Ook het fonds voor werkenden levert minder aanmeldingen op dan verwacht. Werkende armen zijn zich vaak niet bewust van regelingen, zoals kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, of maken er weinig gebruik van. Samenwerking met grote werkgevers en hun HR-afdelingen lijkt vooralsnog de meest effectieve manier om deze doelgroep te bereiken. Dit doen de medewerkers preventie inkomensregelingen door werkgevers op te zoeken en aan te bieden om inlooppreekuren te houden.

Doelstelling:

Wij zetten ons in om bestaansonzekerheid tegen te gaan.

Brede ondersteuning toeslagenaffaire

In het kader van emotioneel herstel bieden gemeenten brede ondersteuning aan gedupeerde ouders, hun kinderen, ex-partners en nabestaanden. Deze ondersteuning heeft betrekking op vijf leefgebieden: financiën, wonen, zorg, gezin en werk. Ten behoeve van uniformiteit en rechtsgelijkheid op landelijk niveau is modelbeleid vastgesteld voor de uitvoering van deze brede ondersteuning. In februari 2026 heeft het college beleid vastgesteld voor de uitvoering van de brede ondersteuning in het kader van de toeslagenaffaire. Op dit moment een beperkt aantal casussen in behandeling. De vaststelling van de beleidsregels draagt bij aan een uniforme uitvoering van de brede ondersteuning en borgt de rechtsgelijkheid voor gedupeerde ouders en hun gezinsleden.

Doelstelling:

Een duurzaam en toekomstbestendig werkleerbedrijf.

Binnen het werkleerbedrijf hebben we werk voor de inwoners met een Wsw-indicatie en beschutte werkplekken. Daarnaast begeleidt het werkleerbedrijf inwoners richting werk bij reguliere werkgevers.

Verbeteren ondersteunende infrastructuur voor inwoners met een kwetsbare arbeidsmarktpositie

Het Rijk ondersteunt gemeenten bij het ontwikkelen van een passende ondersteuningsstructuur voor alle doelgroepen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt met ingang van 2025. Daarvoor ontvangen gemeenten aanvullende financiële middelen. Gemeenten moeten in een samenwerkingsverband aan de slag met dit traject. Gemeenten Harlingen, Súdwest-Fryslân, Waadhoeke en De Fryske Marren (deelnemers GR Fryslân-West) nemen het voortouw bij dit strategische traject, in goede samenwerking met de strategische partners Empatec en de Dienst Sociale Zaken Noardwest Fryslân. Wij borduren met dit traject voort op de Businesscase Werkleerbedrijf Empatec die in 2022 door de gemeenteraad van De Fryske Marren is vastgesteld.

5.4 Conflictzorg

Doelstelling:

(Kwetsbare) inwoners de juiste zorg en ondersteuning bieden.

Jeugdbescherming

Het aantal jeugdbeschermingstrajecten (ondertoezichtstellingen, uithuisplaatsingen) nam vanaf 2018 sterk toe. Sinds 2023 zien we hierin een sterk dalende lijn. Het inzetten van een jeugdbeschermingstraject, als laatste middel, is soms noodzakelijk voor de betrokken jeugdigen en de gezinnen. Sociaal Domein Fryslân en de Friese gemeenten zijn in gesprek over het verder versterken van de gebiedsteams en de kind- en jeugdbeschermingsketen in het kader van het Toekomstscenario (zie 5.2). We streven ernaar dat met een versterkte keten het aantal jeugdbeschermingstrajecten beschikbaar blijft waar nodig maar in omvang terugloopt.

5.5 Gezondheidszorg

Doelstelling:

Inwoners doen mee in de maatschappij en voelen zich goed in de omgeving waarin zij leven.

Gezonde wijkaanpak

De Gezonde wijkaanpak heeft als doel om samen met inwoners en partners de gezondheid, leefbaarheid en sociale basis in dorpen en wijken te versterken. Momenteel bevinden we ons in een doorontwikkelfase waarin we de aanpak verder willen verduurzamen en concretiseren, onder andere via het Participatief Actieonderzoek en de pilot Sociale Kaart (Bouwplaats). In Sint Nicolaasga en Joure Zuiderveld werken we aan het zichtbaar maken en versterken van het lokale aanbod, het vergroten van inwonerregie en het efficiënter verbinden van professionals, zodat preventie, participatie en leefbaarheid structureel worden geborgd.

Cool DFM

Met Cool DFM versterken we de leefomgeving van jongeren, zodat gezond gedrag en bewust omgaan met middelen vanzelfsprekend worden. We bouwen aan een gezamenlijke norm waarin middelengebruik onder de 18 niet wordt geaccepteerd en waarin ouders, vrienden, sportverenigingen, horeca en de bredere gemeenschap hun rol kennen en nemen. De aanpak is preventief en gericht op alle jongeren. In het eerste kwartaal van 2026 is Cool DFM ingezet in de regio Balk. Er zijn diverse bijeenkomsten georganiseerd, gericht op het vergroten van kennis en bewustwording. Naast activiteiten in Balk is Cool DFM inmiddels ook aangesloten bij provinciale ouderbijeenkomsten, om ook gemeentebreed in te spelen op de wensen en behoeften van ouders. Daarnaast is er een eerste aanzet gedaan voor een zomerprogramma en is het programma 'made by us' recent van start gegaan in regio Balk. Op provinciaal niveau vinden oriënterende gesprekken plaats met de gemeente Súdwest-Fryslân (CoolSWF) om de samenwerking verder te versterken.

Kind naar Gezonder Gewicht

We blijven uitvoering geven aan de ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht. Dit is een integrale aanpak waarin niet alleen wordt gefocust op het behalen van gezonder gewicht, maar ook op achterliggende oorzaken. Deze ketenaanpak is opgenomen in het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA). Afhankelijk van de nieuw te maken afspraken in het AZWA, geven we invulling aan het vervolg van de ketenaanpak.

Wijkaanpak Stoppen met Roken

De afgelopen jaren is er uitvoering gegeven aan het project Wijkaanpak Stoppen met Roken. Dit startte in Lemmer en is uiteindelijk uitgebreid naar de hele gemeente. In mei 2025 is het project afgerond. Dit jaar borgen we de aanpak van het project door lichte ondersteuning te bieden aan de Stoppen Met Roken-coaches die zijn gestart naar aanleiding van dit project.

Doelstelling:

Inspelen op de maatschappelijke uitdaging van een tekort aan zorg (toekomstbestendig zorglandschap) en de vraag van de ouder wordende mens.

Toekomstbestendig zorglandschap

We werken in Friesland samen aan een toekomstbestendig zorglandschap in het Friese integraal zorgakkoord (FriZA). De lancering van het FriZA datadashboard geeft ons inzicht in de gezondheid van onze inwoners, de kwaliteit en betaalbaarheid van zorg en de tevredenheid van de medewerkers in de zorg. Zo monitoren we vanaf nu ook vanuit de data of we vorderingen maken in de gewenste richting. Met het transformatieplan mentale gezondheid en veerkracht werken we provinciaal samen aan vier verschillende pijlers. Binnen de pijler samenwerking sociaal domein, GGZ en de eerstelijnszorg ontwikkelden diverse projectgroepen hun plan van aanpak om de verbeteringen door te gaan voeren in regionale samenwerkingen. Na het akkoord van de stuurgroep op deze plannen in kwartaal twee verwachten we ze ook in onze regio te kunnen toepassen. Hiermee werken we samen aan de druk op de geestelijke gezondheidszorg. De zorg toekomstbestendig houden vraagt om structurele inzet op preventie. De Friese preventieaanpak (FPA) heeft bij de gemeente een brede uitvraag gedaan naar onze inzet op preventie en het versterken van de sociale basis. Door dit bij alle gemeenten te doen krijgen we een goed beeld van hoe we in onze provincie ervoor staan. Deze informatie gebruiken we met als doel te zorgen dat preventie voor alle Friese inwoners op gelijk niveau komt en we blijven door ontwikkelen.

Welzijn op recept

We zetten in op welzijn op recept om samen met inwoners hun welzijn te verbeteren en veerkracht en gezondheid te behouden. De welzijnscoach gaat met de inwoner in gesprek om samen te kijken of er passende initiatieven in het dorp of de wijk beschikbaar zijn voor de inwoner. Na het succes in 2025 ontvangt sociaal werk De Kear in het eerste kwartaal van 2026 ook veel aanvragen. Om te zorgen dat de deze positieve ontwikkeling door kan groeien verhoogden we vanaf kwartaal twee de beschikbaarheid van welzijnscoaches. Zo voorkomen we dat inwoners moeten wachten op hun gesprek en ontlasten we zorgprofessionals door het oppakken van deze lichtere hulpvragen.

Ketenaanpak valpreventie

De ketenaanpak valpreventie startte in 2026 zijn derde jaar. We zetten in op het vinden van de kwetsbare inwoners, het volgen van een cursus in het geval van valrisico en blijven bewegen. Zo zorgen we ervoor dat inwoners langer veilig thuis kunnen blijven wonen. Met de ketenaanpak valpreventie spelen we in op uitdagingen met betrekking tot vitaal ouder worden.

Deze ketenaanpak is opgenomen in het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA). Afhankelijk van de nieuw te maken afspraken in het AZWA, geven we invulling aan het vervolg van de ketenaanpak.

Doelstelling:

Als onderdeel van de Woonvisie kijken naar hoe om te gaan met wonen, zorg en welzijn voor ouderen en andere kwetsbare doelgroepen.

Wonen-Welzijn-Zorg

Op 2 april 2025 is het Beleidskader Wonen-Welzijn-Zorg 2025-2040 vastgesteld door de raad. De ambitie van dit Beleidskader is dat inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag in staat zijn om zo zelfstandig mogelijk te functioneren met behulp van een passend aanbod van wonen-welzijn en zorg. Samen met de betrokken stakeholders hebben we een bijbehorend Uitvoeringsprogramma Wonen-Welzijn-Zorg 2025-2030 opgesteld. Dit is door het college op 9 december 2025 vastgesteld. Dit programma bevat de inzet die moet leiden tot het realiseren van de gezamenlijke ambitie, doelen en resultaten. Het programma is opgedeeld in 10 thema's. Een van deze thema's is bijvoorbeeld 'Dementievriendelijke gemeente'. We zetten ons actief in om een dementievriendelijke gemeente te worden.

Project Regio Deal Herstel- en zelfregiecentrum

Een bereikbare reguliere GGZ is een noodzakelijke voorwaarde om onze Wmo-taken goed te kunnen blijven uitvoeren. Door lange wachtlijsten in de GGZ doen steeds meer inwoners een beroep op Wmo-maatwerkvoorzieningen, wat de (financiële) houdbaarheid onder druk zet. Daarom is een herstelbeweging ingezet. Deze bestaat uit de inzet van ervaringspecialisten herstelbegeleiding binnen bestaande GGZ-interventies en de ontwikkeling van laagdrempelige steunpunten als herstelplek (herstel- en zelfregiecentrum). Deze plekken bieden inwoners ruimte om laagdrempelig aan hun herstel te werken, versterken mentaal welzijn en dragen bij aan het verminderen van stigma en de druk op de reguliere GGZ. Voor de start van deze beweging is het projectplan akkoord bevonden en opdracht gegeven om een eerste locatie te realiseren.

Doelstelling:

Integraal Veiligheids- en zorgplan 2024-2027 (IVZP).

Zie programma 1

5.6 Sociaal domein algemeen

Doelstelling:

Duidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden Adviesraad Sociaal Domein

Adviesraad Sociaal Domein bracht advies uit

De Adviesraad Sociaal Domein heeft tot nu toe in 2026 één advies uitgebracht over het onderwerp 'beleidsregels Participatiewet in Balans'. De adviesraad onderhoudt contacten met relevante (vrijwilligers)organisaties en de achterban om een veelzijdige advisering te garanderen.

Algemeen

Financiële afwijkingen

Bedragen € 1.000

Afwijkingen programma 5	Bedrag	v/n
5.2 Maatwerkvoorziening		
WMO maatwerkvoorziening	-1.500	n
Jeugdhulp maatwerkvoorziening	-2.600	n
5.3 Inkomensregelingen en participatie		
Inkomensregelingen	-497	n
Totaal	-4.597	n

Wmo maatwerkvoorzieningen – nadeel € 1.500.000

Bij de najaarsrapportage 2025 is binnen het Wmo-budget een nadelig resultaat gepresenteerd van € 727.000. In de jaarrekening 2025 is daar een aanvullend nadeel van € 455.000 bij gekomen. Deze ontwikkeling zet zich naar verwachting door in 2026. De stijging van de Wmo-uitgaven wordt veroorzaakt grotendeels veroorzaakt door demografische ontwikkelingen (dubbele vergrijzing). Hierdoor ontstaat volume-groei binnen meerdere voorzieningen. Bovendien worden tarieven jaarlijks verplicht geïndexeerd op basis van wettelijke en contractuele afspraken Door recente cao-afspraken in de zorg is de loonontwikkeling sterker gestegen dan waarmee in de begroting via de loon- en prijsindexering rekening is gehouden. Dit werkt door in de tarieven van de aanbieders. Omdat de Wmo-kosten sneller stijgen dan voorzien, zijn er middelen vanaf 2026 toegevoegd aan het gemeentefonds voor de demografische druk.

Prognose

De prognose voor 2026 is gebaseerd op de gerealiseerde cijfers over 2025 en de op dit moment verwachte volume- en tariefontwikkelingen. Op basis hiervan hanteren wij een bandbreedte voor het verwachte nadeel van € 1.300.000 tot € 1.900.000 ten opzichte van de primitieve begroting 2026. Wij stellen voor om de begroting 2026 via deze voorjaarsrapportage met € 1.500.000 op te plussen. Deze bandbreedte is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Wmo Begeleiding: door volume-groei en tariefstijgingen wordt een nadeel verwacht van € 680.000 tot € 1.200.000.
- Wmo Huishoudelijke Hulp: een volumestijging van circa 3% door vergrijzing en hogere uurtarieven als gevolg van cao-afspraken leiden tot een verwacht nadeel van € 480.000 tot € 600.000.

- **Beschermd Wonen (via SDF):** voor De Fryske Marren wordt een lagere teruggaaf verwacht dan de afgelopen jaren door onder andere hogere tarieven, wat resulteert in een nadeel van circa € 320.000.

Kostenbeheersing Wmo

Tegelijkertijd sturen wij actief op het beheersen van de kosten. Dit doen we door scherp te kijken naar de toegang tot voorzieningen en samen met partners vaker gebruik te maken van voorliggende voorzieningen en oplossingen in de sociale basis, waar dat passend of mogelijk is. In samenwerking met zorgaanbieders sturen we op de zwaarte en de duur van de ondersteuning. Ondanks dat ondersteuningsvragen steeds complexer worden, blijft de gemiddelde zorgzwaarte stabiel. In de nieuwe contracten voor Huishoudelijke Hulp is de gemiddelde omvang van de ondersteuning licht teruggebracht. Daarnaast verbeteren we onze informatievoorziening, zodat we ontwikkelingen eerder signaleren en tijdig kunnen bijsturen.

Bij de najaarsrapportage 2026 wordt meer zicht op de ontwikkelingen binnen de Wmo voor de Fryske Marren verwacht, waarmee de financiële consequenties beter in beeld zijn en ook financieel kunnen worden vertaald.

Jeugdhulp maatwerkvoorzieningen – nadelig resultaat € 2.600.000

Binnen de jeugdhulp worden kosten grotendeels achteraf gedeclareerd door zorgaanbieders. Hierdoor wordt een stijgende kostenontwikkeling vaak pas zichtbaar na verloop van tijd en niet direct binnen het lopende begrotingsjaar.

Terugblik 2024 en verwerking in 2025

Bij de voorjaarsrapportage 2025 is het budget voor Jeugdhulp maatwerkvoorzieningen met € 3.000.000 verhoogd. Dit was gebaseerd op de toen bekende gerealiseerde kosten over 2024. Na deze voorjaarsrapportage heeft echter nog een slotboeking over 2024 plaatsgevonden ter hoogte van € 1.200.000, die op dat moment nog niet in de begroting 2025 was verwerkt.

Najaarsrapportage 2025 en jaarrekening

Op basis van de eerste zes maanden van 2025 is bij de najaarsrapportage 2025 een aanvullend nadeel van € 1.500.000 gemeld ten opzichte van de bijgestelde begroting 2025. Dit bedrag komt overeen met circa 5% stijging ten opzichte van de gerealiseerde kosten van 2024 en ligt hiermee in lijn met reguliere loon- en prijsontwikkelingen. In de jaarrekening 2025 is vervolgens gebleken dat het daadwerkelijke nadeel nog circa € 1.100.000 hoger uitviel. Daarmee komt het totale structureel hogere uitgavenniveau duidelijk boven het eerder begrote niveau te liggen.

Doorkijk naar 2026

De begroting 2026 was nog gebaseerd op de begroting 2025 voor aanpassing bij de Najaarsrapportage. De prognose voor 2026 hebben we nu gebaseerd op de gerealiseerde kosten 2025 -de bijstelling in de Najaarsrapportage van € 1,5 miljoen plus de € 1,1 miljoen uit de jaarrekening 2025- en de zichtbare trends binnen de jeugdhulp. Daaruit blijkt dat het uitgavenniveau structureel hoger is dan de huidige begroting en dat een daling niet aannemelijk is. Hoewel het aantal kinderen en gezinnen dat jeugdhulp ontvangt in 2025 met circa 7% is gedaald, zijn de totale kosten gestegen. Dit komt door:

- een verschuiving naar meervoudige specialistische jeugdhulp en ondersteuning bij complexe problematiek;
- tariefstijgingen als gevolg van hogere kwaliteitseisen en loon- en prijsontwikkelingen.

Deze ontwikkeling is regionaal en landelijk herkenbaar. Tegelijkertijd blijft het aandeel jongeren met jeugdhulp in De Fryske Marren met 9,6% onder het Friese en landelijke gemiddelde van 11,5%.

Bandbreedte

Op basis van deze ontwikkelingen hanteren wij voor 2026 een bandbreedte van € 2.600.000 tot € 3.300.000 aan extra kosten ten opzichte van de begroting. Wij stellen voor om in deze voorjaarsrapportage uit te gaan van de onderkant van deze bandbreedte en de begroting 2026 met € 2.600.000 te verhogen. Hiermee sluiten we realistischer aan bij het huidige uitgavenniveau, zonder vooruit te lopen op verdere onzekerheden.

Beperkte sturingsmogelijkheden en inzet op kostenbeheersing

De mogelijkheden om als gemeente bij te sturen zijn binnen de jeugdzorg beperkt door de kaders van de Jeugdwet, regionale contractafspraken en de open-einde-financiering. Tegelijkertijd zetten wij in op kostenbeheersing via:

- scherpere toegang tot jeugdhulp;
- een grotere inzet van voorliggende voorzieningen en de sociale basis;
- uitvoering van de motie Jeugd, met focus op preventie, vroegsignalering en lokaal georganiseerde ondersteuning;
- voorbereiding op de nieuwe regionale inkoop jeugdhulp.

Bij de najaarsrapportage 2026 verwachten wij meer inzicht te hebben in de ontwikkeling van de jeugdhulpkosten en de structurele financiële consequenties voor De Fryske Marren.

Inkomensregelingen BUIG budget – nadeel € 497.000

Via de nieuwsbrief d.d. 20 februari 2026 agenda punt 4.2 bent u via een raadsmemo geïnformeerd over de ontwikkeling van het BUIG budget en het onderzoeksrapport "Iroko analyse ontwikkelingen BUIG". In dit rapport zijn een drietal varianten geschetst inclusief de financiële consequenties. Waarbij de rooskleurige variant een negatief resultaat gaf van € -180.000, de sombere variant een negatief resultaat van € -880.000 en de basisvariant € -497.000. We gaan uit van de basisvariant omdat op dit moment nog niet duidelijk is hoe de bijstand zich in 2026 gaat ontwikkelen. Het financiële nadeel van deze variant € -497.000 nemen we mee bij deze voorjaarsrapportage 2026. Bij de najaarsrapportage 2026 wordt meer zicht op de ontwikkelingen binnen de bijstand voor de Fryske Marren verwacht, waarmee de financiële consequenties beter in beeld zijn en ook financieel kunnen worden vertaald.

Afwijkingen op kredieten

Geen afwijkingen.

Programma-overstijgende informatie

Algemene dekkingsmiddelen

Financiële afwijkingen

Bedragen € 1.000

Afwijkingen algemene dekkingsmiddelen	Bedrag	v/n
Budget I&A	-290	n
		v
Totaal	-290	n

Budget I&A (Nadeel € 290.000)

De structurele kosten nemen toe door marktontwikkelingen: softwarekosten verschuiven van eenmalige aanschaf naar jaarlijkse abonnementslicenties, vaker per gebruiker dan op gelijktijdig gebruik. Tot slot groeien de kosten door extra wettelijke taken zoals de doorontwikkeling van de Omgevingswet, de toenemende vraag naar geavanceerde software en meer medewerkers met devices en software. Om de structurele lasten te dekken en om de continuïteit van onze diensten te behouden komen we met een aanvraag bij de Programmabegroting 2027.

Voor 2026 hebben we een prognose gedaan van onze vaste (nog) te verwachten kosten. Dit is exclusief innovatie. Van daaruit blijkt dat het budget niet toereikend zal zijn. Wij rapporteren daarom een afwijking voor een tekort van € 290.000.

Afwijkingen op kredieten

Bedragen € 1.000

Afwijkingen investeringskredieten en eenmalige budgetten	Bedrag	v/n	Afsluiten
Definitieve huisvesting Heremastate	-850	n	
Verduurzaming Heremastate 1 en 5	-930	n	
Toegangscontrole gemeentehuis*	-370	n	
Totaal	-2.150	n	
* Eenmalige budgetten tlv/tgv de reserve Onderhanden werk	-370	n	

Definitieve huisvesting Heremastate (nadeel € 850.000)

In de raadsmemo van 19 december 2025 hebben we u geïnformeerd over de financiële consequenties. Deze worden nu meegenomen in deze voorjaarsrapportage 2026. De verwachting is dat de verbouwing in 2026 gereed is.

Verduurzaming Heremastate 1 en 5 (nadeel € 930.000)

In de nieuwsbrief is de raad geïnformeerd over de verduurzaming van Heremastate 1 en 5. Hierin staat ook vermeld dat de kapitaallasten worden gedekt uit het bedrag wat de raad reeds beschikbaar heeft gesteld vanuit de routekaart verduurzaming. De middelen vanuit de routekaart verduurzaming waren ondergebracht in de voorziening vastgoed. Zoals gerapporteerd in de Jaarrekening 2025 hebben we deze middelen in verband met BBV richtlijnen uit de voorziening moeten halen en omzetten naar een investeringskrediet. Omdat we deze middelen niet meer vanuit de voorziening kunnen halen, wordt het krediet voor de centrale huisvesting hiermee verhoogd. De hierbij behorende kapitaallasten dekken we vanuit de door raad beschikbaar gestelde middelen vanuit de routekaart verduurzaming.

Toegangscontrole gemeentehuis (nadeel € 370.000)

Het is noodzakelijk te blijven investeren in kwaliteit van de toegangscontroles van de gemeentelijke locaties. Daarom is er een nieuw toegangscontrole systeem aangeschaft voor alle gemeentevestigingen. Voor Herema State betekende dit een bedrag van € 425.000, dit bedrag is meegenomen in de Najaarsrapportage 2025. Wij hadden aangekondigd om te rapporteren over wat dit financieel betekent voor de overige locaties. Voor de overige locaties hebben we een bedrag geraamd van € 370.000 die we nu meenemen in deze Voorjaarsrapportage. De kapitaallasten worden als autonome ontwikkeling meegenomen in de Programmabegroting 2027.

Reserves en voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Saldo 1-1-2026	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2026
Algemene reserves:				
Algemene reserve	15.691	8.652	11.789	12.554
Weerstandsvermogen	8.000	600		8.600
Totaal algemene reserves	23.691	9.252	11.789	21.154
Bestemmingsreserves:				
Kapitaallasten	8.643		323	8.320
Onderhanden werk	12.392	7.089	19.481	0
Totaal bestemmingsreserves	21.035	7.089	19.804	8.320
Voorzieningen:				
Personeel	107	131	131	107
Verlofsparen	1.030	0	0	1.030
Pensioenen wethouders pensioenen	5.960	238	174	6.024
Wachtgelden	141		141	0
Afwikkeling grondexploitaties	518	0	0	518
Baggeren	646	255	360	541
Vastgoed	2.638	2.229	2.570	2.297
Wegen	2.957	3.573	4.460	2.070
Kunstwerken	603	421	1.022	2
Openbaar groen	432	420	677	175
Bijdragen derden sociale woningbouw	639	0	0	639
Egalisatie riolering	2.078	4	0	2.082
Egalisatie afval	933	0	664	269
Totaal voorzieningen	18.682	7.270	10.200	15.753
Rekeningresultaat	2.028		2.028	0
Totaal reserves en voorzieningen	65.436	23.611	41.792	45.227

Bijlage 1: Begrotingswijziging per programma/productgroep

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Inkomsten	Uitgaven
Programma 2 Ruimte		
2.2 Openbare ruimte		
Beheer binnensport		90
Diverse producten Buitendiensten voor inhuur derden		160
Sportvelden		50
Onderhoud bomen		260
Boomziekte bestrijding		180
Gladheidsbestrijding		50
Hemelwater		75
Wegen en straten, dagelijks onderhoud	200	200
Verhoging budget ziekten/plagen groen*		70
Verduurzaming gasverbruik*		199
2.3 Grondbedrijf		
Rentelasten verwerving percelen nabij Rotsterhaule		8
Onttrekking aan reserve onderhanden werk	269	
Totaal programma 2	469	1.342
Programma 3 Economie		
3.1 Economische zaken, recreatie en toerisme		
Marrekrite		46
Totaal programma 3	-	46
Programma 4 Leefbaarheid en onderwijs		
4.2 Voorzieningen		
Motie bibliotheek		93
Totaal programma 4	-	93
Programma 5 Sociaal domein		
5.2 Maatwerkvoorziening		
WMO maatwerkvoorzieningen		1.500
Jeugdhulp maatwerkvoorzieningen		2.600
5.3 Inkomensregelingen en participatie		
Inkomensregelingen		497
Totaal programma 5	-	4.597

Algemene dekkingsmiddelen		
Budget I&A		290
Toegangscontrole gemeentehuis*		370
Onttrekking aan reserve onderhanden werk	370	
Onttrekking uit de algemene reserve	639	
Storting reserve onderhanden werk		639
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	1.009	1.299
Effect rekeningresultaat 2026	5.899	
Totaal	7.377	7.377

Bijlage 2: Single Information Single Audit (SISA)

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Inkomsten	Uitgaven
Programma 4 Leefbaarheid en onderwijs		
4.2 Voorzieningen		
H30 SPUK Breed	272	272
SPUK Sport	289	289
4.3 Onderwijs		
SPUK OAB	861	861
Totaal programma 4	1.422	1.422
Programma 5 Sociaal domein		
5.1 Samenleving		
H30 SPUK Breed	196	196
5.3 Inkomensregelingen en participatie		
aanpassing Buigbudget	2.308	2.308
G10 Wet Inburgering	791	791
5.5 Gezondheidszorg		
H30 SPUK Breed	330	330
SPUK IZA	187	187
Totaal programma 5	3.812	3.812
Totaal	5.234	5.234

Bijlage 3: Verwachte financiële afwijkingen kredieten

Bedragen x € 1.000

Investeringskredieten en eenmalige budgetten	Bedrag afwijking	Krediet afsluiten
Programma 2 Ruimte		
Verwerving perceel grond Badweg te Oudehaske	-94	
Verwerving percelen grond nabij De Ekers te Joure	-1.810	
Verduurz/verv openbare verlichting 2025	-185	
Stroompunt haven Lemmer	-60	
1-M Verhoging budget ziekten/plagen in het groen*	-70	
Verduurzaming gasverbruik*	-199	
Aankoop openbare laadinfra	-40	
Vervanging remmingswerk en wachtsteiger	-200	
Vervanging dekplanken vingersteigers	-80	
Totaal programma 2	-2.738	
Programma 3 Economie		
Nieuw Vervanging steiger beroepsvaart	-80	
Totaal Programma 3	-80	
Algemene dekkingsmiddelen		
Definitieve huisvesting Heremastate	-850	
Verduurzaming Heremastate 1 en 5	-930	
Toegangscontrole gemeentehuis*	-370	
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	-2.150	
Totaal afwijkingen	-4.968	
* Eenmalige budgetten tlv/tgv de reserve Onderhanden werk	-639	